

Activiteitenrapport 2015-2017

Bestrijding van gewelddadige radicalisering

Gemeente Schaarbeek Stedelijk preventieprogramma

STEDELIJK PREVENTIEPROGRAMMA

DIENT TERRITORIALE EN THEMATISCHE ONDERSTEUNING
CEL PREVENTIE VAN GEWELDDADIGE RADICALISERING

INHOUDSTAFEL

A.	INLEIDING	4
B.	DE BESTUURSRECHTELIJKE AS	6
B.1.	De aanpak	6
B.2.	De bestuursrechtelijke maatregelen voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering	6
C.	DE PREVENTIEVE AS	8
C.1.	De aanpak	8
C.2.	Het actieplan	9
C.2.1.	De diagnose van het fenomeen	9
C.2.2.	De opleiding, de informatie en de sensibilisering van de lokale interveniënten, de gezinnen en de burgers die te maken hebben met gewelddadige radicalisering	10
C.2.3.	De promotie of de ontwikkeling van socio-preventieve acties (collectief)	11
C.2.4.	De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken en/of die door het fenomeen getroffen werden	14
C.2.5.	Werken in netwerken en uitwisselen van 'goede praktijken'	15
C.3.	De projecten en georganiseerde acties	17
C.3.1.	De diagnose van het fenomeen	17
C.3.2.	De opleiding, de informatie en de sensibilisering van de lokale interveniënten, de gezinnen en de burgers die te maken hebben met gewelddadige radicalisering	17
C.3.3.	De promotie of de ontwikkeling van socio-preventieve acties (collectief)	21
C.3.4.	De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken en/of die door het fenomeen getroffen werden	28
C.3.5.	Werken in netwerken en uitwisselen van 'goede praktijken'	28
C.4.	Budgettaire informatie	32
C.4.1.	Toekenning van een toelage voor een veiligheids- en samenlevingscontract (Ministerie van Binnenlandse Zaken)	32
C.4.2.	Uniek impulsfonds (ministerie van Binnenlandse Zaken)	32
C.4.3.	Lokaal Preventie- en Buurtplan (LPBP - Gewest)	32
C.4.4.	Tabel van de uitgaven	33
D.	EVOLUTIE EN TOEKOMSTIGE ORIËTERINGEN	34
D.1.	Globale evolutie van de problematiek	34
D.1.1.	Gewelddadig jihadisme	34
D.1.2.	Interactieve dynamiek polarisatie/radicalisering/gewelddadig extremisme	34
D.1.3.	De toenemende kracht van de religie/overtuiging	35
D.2.	Evolutie van de wetenschappelijke analyse van de radicaliseringsprocessen en van de socio-educatieve ervaringen met preventie en re-integraties	35
D.2.1.	Gebrek aan analyse	35
D.2.2.	Eerste pistes	35
D.3.	Evolutie en waarnemingen op het Schaarbeekse terrein	37
D.3.1.	Gelijkaardige vaststelling	37
D.3.2.	Aanvragen voor individuele steun	37

D.3.3.	Te weinig verspreiding van de informatie.....	38
D.3.4.	Potentieel voor de mobilisatie van actoren op het terrein	38
D.4.	Naar een meer geïntegreerde en transversale gemeentelijke benadering: actievoorstellen	39
D.4.1.	De cel ter Preventie van gewelddadige radicalisering herbenoemen tot Cel ter ondersteuning van de cohesie en de diversiteit, preventie van polarisatie en gewelddadig extremisme	39
D.4.2.	Het actiedomein van de cel uitbreiden en de adviesfunctie en transversale ondersteuning uitbreiden ...	39
D.4.3.	Ondersteuning van ontworteling/re-integratie via de steun aan gezinnen en naasten	39
D.4.4.	Continue opleiding: hercontextualisering van de vaardigheden	40
D.4.5.	Van de wijk naar wereldwijd ... En omgekeerd.....	40

BIJLAGE : SAMENVATTENDE TABEL VAN DE GEORGANISEERDE, LOPENDE EN GEPLANDE PROJECTEN EN ACTIES.....	41
--	-----------

A. INLEIDING

De gewelddadige radicalisering kan worden gedefinieerd als “een proces waarbij een individu of een groep, geïnspireerd door filosofische, religieuze, politieke of ideologische opvattingen, een radicale verandering wenst te verwezenlijken in de maatschappij door het gebruik van ondemocratische en gewelddadige middelen”¹. Het gaat om een complex proces dat geen “uniforme lineaire ontwikkeling” kent² en dat varieert van de ene persoon tot de andere. De radicalisering kan soms toenemen, soms verminderen of zelfs verdwijnen.

Sinds 2013, toen de eerste individuen naar de conflictzones vertrokken, besteedt de gemeente een bijzondere aandacht aan het fenomeen van de gewelddadige radicalisering. Ze wil het gebruik van geweld dus bestrijden. In onze democratische samenleving hebben we immers het recht om onze eigen overtuigingen te hebben, onze eigen keuzes te maken, zelfs als deze radicaal zijn. Radicaal zijn is op zich geen probleem. Het gebruik van geweld of van ondemocratische middelen om veranderingen teweeg te brengen is dat wel. Dat is trouwens wat radicalisering onderscheidt van gewelddadige radicalisering.

In de strijd tegen dit fenomeen is een repressieve, maar ook een socio-preventieve benadering noodzakelijk. Er bestaan twee belangrijke interventieluiken:

- Een ‘politie’-luik dat in Schaarbeek wordt vertegenwoordigd door de gerechtelijke directie van de politiezone Polbruno. Deze politiezone staat onder andere in voor de opvolging van de ‘Foreign Terrorist Fighter’ (FTF - buitenlandse terroristische strijders)³.

¹ Programma ter preventie van gewelddadige radicalisering, J. Milquet, 16 april 2013, p. 4.

² Ponsaers P., De Ruyver B., Easton M. en Verhage A., *Polarisatie en radicalisering: een integrale preventieve aanpak*, Studiegroep Governance of Security, 2009, p. 26.

³ Het doel van de omzendbrief van 21 augustus 2015 van de minister van binnenlandse zaken en de minister van Justitie met betrekking tot de informatie-uitwisseling en de opvolging van de Foreign Terrorist Fighters (FTF) die afkomstig zijn uit België bestaat erin hun opvolging te kunnen garanderen. De brief definieert 5 categorieën van personen die worden gekwalificeerd als FTF: “elke inwoner van België, al dan niet met de Belgische nationaliteit:

- die naar een jihadistische conflictzone is gegaan om er aan te sluiten bij groeperingen die terroristische activiteiten organiseren of steunen of om hen actieve of passieve steun te bieden (categorie 1);
- die België heeft verlaten om zich aan te sluiten bij groeperingen die terroristische activiteiten organiseren of steunen of om hen actieve of passieve steun te bieden (categorie 2);
- die onderweg is naar België of naar België terugkeerde na naar een jihadistische conflictzone te zijn geweest waar hij/zij zich aansloot bij groeperingen die terroristische activiteiten organiseren of steunen of om hen actieve of passieve steun te bieden (categorie 3);
- die, vrijwillig of onvrijwillig, werd verhinderd om naar een jihadistische conflictzone te gaan om er aan te sluiten bij groeperingen die terroristische activiteiten organiseren of steunen of om hen actieve of passieve steun te bieden (categorie 4);
- tegen wie er ernstige aanwijzingen bestaan dat hij of zij de intentie heeft om naar een jihadistische conflictzone te gaan om er aan te sluiten bij groeperingen die terroristische activiteiten organiseren of steunen of om hen actieve of passieve steun te bieden (categorie 5).

Het OCAD moet een fiche opstellen per persoon die wordt geïdentificeerd als FTF. Begin 2016 werden de fiches geregistreerd in een databank om de opvolging te garanderen van (bestuursrechtelijke of gerechtelijke) maatregelen die voor elke persoon moeten worden genomen. De opvolging wordt gegarandeerd in het kader van een structuur die wordt gedefinieerd in de omzendbrief. Deze structuur sluit aan bij plan R. Een Nationale Task Force (NTF) definieert het algemene kader van de benadering. Binnen elk arrondissement werd een Lokale Task Force (LTF) opgericht. Deze verenigt de vertegenwoordigers van de federale politie, de inlichtingendiensten, de lokale politie en de gerechtelijke autoriteiten. Ze wordt voorgezeten door de Directeur-Coördinator (DirCo) van de federale politie. Ze bestaat uit een strategische LTF en een operationele LTF. Deze laatste is in het bijzonder belast met de opvolging van de maatregelen ten opzichte

De wettelijke of reglementaire basissen die het fenomeen omkaderen zijn talrijk en ze sluiten voornamelijk aan bij dit politieluik. Sommige bepalen de overtredingen gekoppeld aan het fenomeen⁴, andere reglementeren de actiemethodes om het fenomeen te bestrijden (uitwisselingen van informatie tussen politie- en sociale diensten, methode voor de opvolging van de betreffende personen, bestuursrechtelijke maatregelen, beheer van de informatie, ...)⁵.

► Een ‘gemeentelijk’ luik met twee belangrijke assen:

- De bestuursrechtelijke as, d.w.z. het nemen van bestuursrechtelijke maatregelen door de Burgemeester,
- De preventieve as, d.w.z. de ontwikkeling van projecten of acties gericht op de preventie van het fenomeen.

Hoewel Schaarbeek, wat dit onderwerp betreft, al sinds 2013 rechtstreeks werkt rond de preventie van het fenomeen, wil de gemeente ook werken aan de dieperliggende oorzaken die al meer dan 25 jaar bestaan, en wel door het bevorderen van de sociale cohesie, het interculturele aspect en het “beter samenleven en doen”. Binnen een geïntegreerde en integrale benadering gaat het er daarom om dit globale gemeentelijke beleid te versterken door de integratie van een transversaal aspect dat specifiek is aan de gewelddadige radicalisering en de ontwikkeling van acties die er rechtstreeks mee te maken hebben.

Een verbinding tussen de twee luiken (politie en gemeente) wordt verzekerd door de Lokale Integrale Veiligheidscel (LIVC) waaraan zowel de politie als de betrokken gemeentediensten meewerken (in dit geval de preventiedienst en de dienst bevolking).

Het zijn deze twee assen, die de acties van de gemeente rond het fenomeen laten zien, die worden ontwikkeld in onderhavig document. De bestuursrechtelijke as zal de plaats van de bestuursrechtelijke maatregelen in de bestrijding van dit fenomeen op de voorgrond plaatsen. De preventieve as omvat dan weer de aanpak van de gemeente binnen dit domein, evenals het actieplan. Deze as is gebaseerd op de vaststellingen op het terrein die werden gedaan door de dienst territoriale en thematische ondersteuning (DTTO)/Preventie van de gewelddadige radicalisering, en ook op de wetenschappelijke aanbevelingen inzake preventie van het fenomeen. De georganiseerde projecten en acties worden nadien voorgesteld alvorens het te hebben over de budgettaire bronnen die de gemeente in staat moeten stellen om ze te ontwikkelen.

van de FTF en staat in dit kader in voor de relatie met de bestuursrechtelijke autoriteiten en de lokale niet-politiediensten. Bron: “Rapport ZP5344/Radicalisme/2015.01”.

⁴ Zie onder andere: Wet van 19 december 2003 betreffende de terroristische overtredingen (artikels 137 tot 141 ter van het strafwetboek).

⁵ Zie onder andere: Omzendbrief van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Justitie van 21.08.15 betreffende de uitwisseling van informatie en de opvolging van de Foreign Terrorist Fighters afkomstig uit België; artikels 458 en 458 bis van het strafwetboek (beroepsgeheim); wet van 10.08.15 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en het rijksregister; Ministeriële omzendbrief GPI 78 van 31.01.14 betreffende de verwerking van de informatie ten voordele van een geïntegreerde aanpak van het terrorisme en van de gewelddadige radicalisering door de politie; Col 10/2015 van het College van Procureurs-Generaal: Gerechtelijke aanpak inzake Foreign Terrorist Fighters; MFO3: Gemeenschappelijke richtlijn van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken betreffende het beheer van de informatie van de gerechtelijke en administratieve politie; Kanaalplan van de Minister van Binnenlandse Zaken; Plan R - Actieplan radicalisering (OCAD);

B. DE BESTUURSRECHTELIJKE AS

De aard van de aanpak en de bestuursrechtelijke maatregelen die kunnen worden genomen in het kader van de bestrijding van gewelddadige radicalisering worden in dit deel behandeld.

B.1. De aanpak

De bestuursrechtelijke aanpak in het kader van de bestrijding van gewelddadige radicalisering bestaat voor het gemeentebestuur uit het nemen van een reeks bestuursrechtelijke maatregelen die er specifiek op zijn gericht de inplanting en de ontwikkeling van activiteiten tegen te gaan die aan dit fenomeen zijn gelinkt.

Binnen het kader van zijn bevoegdheden als administratieve politie kan het gemeentebestuur immers bestuursrechtelijke politiemaatregelen nemen en deze doen naleven. Zo kan de Burgemeester een reeks maatregelen nemen:

- als algemene administratieve politie, namelijk maatregelen die gericht zijn op het behoud van de openbare orde en op het garanderen van de rust en de openbare veiligheid in de gemeente (artikel 135 § 2 van de NGW),
- als bijzondere administratieve politie, zich baserend op de specifieke wetten die gericht zijn op de orde binnen specifieke domeinen of activiteiten (huisvesting, stedenbouw of milieu, bijvoorbeeld).

De volgende vraag wordt gesteld: welke zijn precies de verschillende maatregelen die de Burgemeester kan nemen om de gewelddadige radicalisering te bestrijden?

B.2. De bestuursrechtelijke maatregelen voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering

Tot op heden bestaan er geen maatregelen die specifiek of rechtstreeks gericht zijn op de bestrijding van gewelddadige radicalisering, noch een wettelijke basis die het mogelijk maakt een etablissement te sluiten op basis van aanwijzingen dat er terroristische overtredingen zouden plaatsvinden. Er werd echter in plenaire zitting een wetsvoorstel goedgekeurd ter integratie van een nieuw art. 134 septies in de NGW. Het voorstel werd op 4 mei 2017 ingediend voor koninklijke bekrachtiging⁶. Het artikel is bedoeld om de Burgemeester de mogelijkheid te bieden om etablissementen te sluiten die ervan verdacht worden onderdak te bieden aan terroristische activiteiten.

Naast deze (toekomstige) mogelijkheid kan de Burgemeester ook een reeks maatregelen invoeren die niet rechtstreeks gericht zijn op de bestrijding van het fenomeen. Het gaat er dan om de maatregelen te mobiliseren die gericht zijn op het behoud van de openbare orde, en om bijvoorbeeld uit hoofde van artikel 134 quater van de NGW een besluit toe te passen voor verstoring van de openbare orde in de buurt van een etablissement door gedrag dat zich voordoet in het etablissement, of om uit hoofde van artikel 134 van de NGW een besluit in te roepen tot voorlopige sluiting van een etablissement of tot een tijdelijke opschorting van de exploitatietoelating.

⁶ zie <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/54/1473/54K1473013.pdf>. Om alle parlementaire werkzaamheden te raadplegen, zie <https://www.lachambre.be/kvvcr/showpage.cfm?section=flwb&language=fr&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwbn.cfm?legislist=legisnr&dossierID=1473>

Aangezien het niet rechtstreeks gaat om maatregelen die gericht zijn op de bestrijding van het fenomeen, rijst de vraag welke maatregelen - precies - mogen worden genomen, hoe ze kunnen worden toegepast en welke motivatie moet worden gegeven.

Hiervoor stelde de Waalse Overheidsdienst in november 2016 een vademecum op voor steden en gemeenten met de maatregelen (zoals voor algemene als speciale administratieve politie) die kunnen worden genomen tegen de verzamelplaatsen waar met name de fenomenen van radicalisering worden vastgesteld⁷.

Er bestaat geen equivalent voor Brussel. In april 2017 werd een aanvraag voor de opstelling van een dergelijk Brussels vademecum ingediend bij het gewestelijk platform, dat wordt gecoördineerd door het BOPV. Het zou trouwens kunnen dat aan Brulocalis wordt gevraagd om dit vademecum op te stellen. Het voorstel wordt voorgesteld tijdens een volgende conferentie van de Burgemeesters.

⁷ Het vademecum is beschikbaar via volgende link: <http://pouvoirslocaux.wallonie.be/jahia/Jahia/site/dgpl/accueil/pid/1147>

C. DE PREVENTIEVE AS

De aanpak van het fenomeen door de gemeente en het actieplan zullen eerst gedetailleerd worden voor de diverse projecten of acties worden bijgewerkt die Schaarbeek heeft georganiseerd in het kader van de preventie van het fenomeen. De budgettaire gegevens die de ontwikkeling van deze projecten of acties mogelijk moeten maken, zullen vervolgens bondig worden voorgesteld.

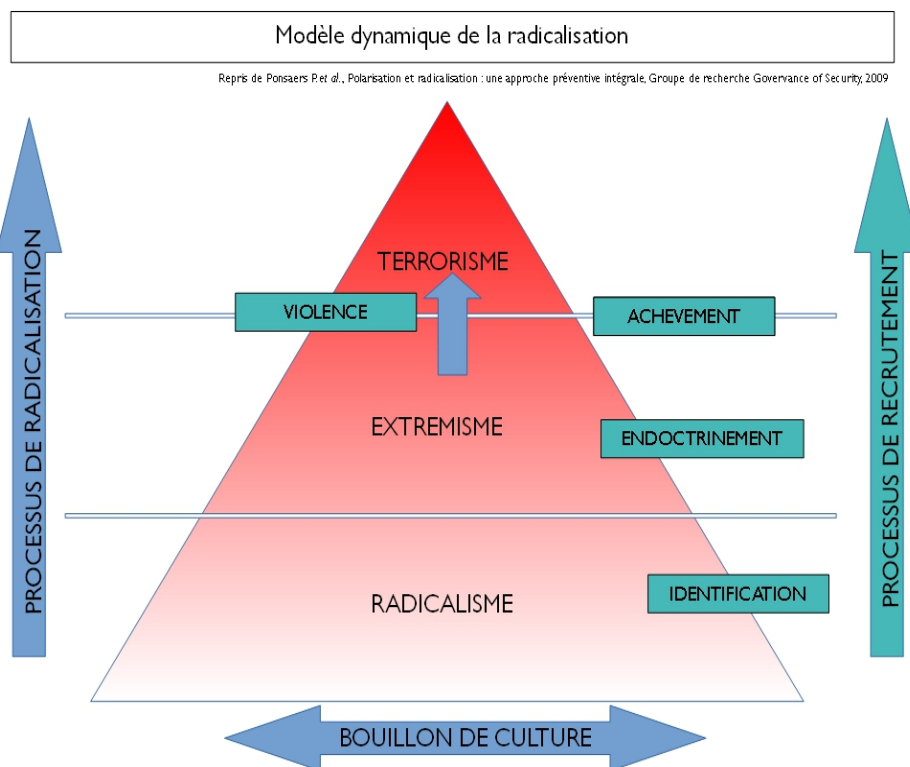
C.1. De aanpak

De aanpak is gericht op **het voorkomen van gewelddadige radicalisering, met andere woorden op het voorkomen dat er geweld wordt gebruikt**. Radicale denkbeelden zijn namelijk niet gevaarlijk op zich. De preventie kan dus niet streven naar het bestrijden van alle vormen van radicalisme. Er wordt pas geweld gebruikt in het laatste stadium van het radicaliseringsproces, zoals in het onderstaande schema wordt uitgelegd. Natuurlijk is het ook niet te bedoeling te wachten tot het individu geweld gebruikt of ervan overtuigd raakt dat het nodig is geweld te gebruiken om te handelen. **Om zo efficiënt mogelijk te zijn, moet preventie dus al vanaf de eerste fase van het proces worden ingezet. Eerder handelen betekent dan iets doen aan de oorzaken of risicofactoren van het fenomeen. Zijn er verschillende, dan gaat het er globaal genomen om acties te kunnen ondernemen ter bestrijding van de “gevoelens van frustratie en ontevredenheid ten opzichte van bepaalde aspecten van het leven, de maatschappij in het algemeen en/of de politiek”⁸, maar ook om iets te doen aan de “psychosociale mechanismen zoals onveiligheid en ervaren onrecht en de bedreiging ten opzichte van de groep”⁹. Het is dan belangrijk om de individuen te steunen in hun “streven naar sociale inclusie, zingeving en identiteit”¹⁰.** De preventieve aanpak van de gemeente omvat dus het uitwerken van preventieve acties voor elk stadium van het proces dat leidt tot gewelddadige radicalisering.

⁸ Pauwels L., Brion F., De Ruyver B., Easton M., Shils N., Laffineur J., *Comprendre et expliquer le rôle des nouveaux médias sociaux dans la formation de l'extrémisme violent. Een kwalitatieve en kwantitatieve zoektocht*, Universiteit Gent, Onderzoeksgroep Sociale Veiligheidsanalyse, Université Catholique de Louvain, 2014, p. 5.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

Deze preventiepolitiek richt zich overigens op alle vormen van **gewelddadige radicalisering**, of deze nu geïnspireerd wordt door of gerechtvaardigd wordt op basis van religieuze, politieke of zelfs filosofische beschouwingen (islamitisch radicalisme, extreem linkse of rechtse overtuigingen, milieuextremisme ...)

Tot slot wil Schaarbeek een **geïntegreerde en integrale** aanpak hanteren. Dat wil zeggen dat ze de bestaande initiatieven en diensten wil ondersteunen en opstarten en samen met hen acties wil uitwerken die dan kunnen worden ondernomen op het vlak van preventie van gewelddadige radicalisering, en dat ze de uitwisseling van goede praktijken wil aanmoedigen.

C.2. Het actieplan

De Schaarbeekse aanpak komt concreet tot uiting in een actieplan met vijf krachtlijnen.

Voorbeelden van projecten en concrete acties die reeds werden ondernomen in het kader van deze verschillende krachtlijnen worden hierna voorgesteld. Al deze projecten en acties worden opgenomen in het volgende punt (punt 3).

C.2.1. De diagnose van het fenomeen

De bedoeling van het opmaken van een diagnose is het fenomeen op het gemeentelijk grondgebied beter te leren kennen en te begrijpen (Welke vormen neemt het aan? Hoe manifesteert het zich? Hoeveel mensen zijn erbij betrokken? enz.), maar ook een overzicht te maken van de verschillende actoren die actief zijn binnen dit domein en van de 'goede praktijken' inzake preventie.

C.2.2. De opleiding, de informatie en de sensibilisering van de lokale interveniënten, de gezinnen en de burgers die te maken hebben met gewelddadige radicalisering

Door hun contacten met de jongeren of kwetsbare bevolkingsgroepen kunnen de lokale interveniënten (leerkrachten, opvoeders, sociaal assistenten, gemeenschapswachten ...), de gezinnen en de burgers meewerken aan de preventie van de radicalisering en een positieve invloed uitoefenen¹¹. Hiervoor moeten deze actoren zich niet alleen bewust zijn van hun potentiële impact, maar ze moeten ook worden geïnformeerd over wat de radicalisering precies is, over de dimensies, de belangen, de oorzaken, de actie- of reactiemodi om het fenomeen te voorkomen, enz. Het is ook de bedoeling om via deze informatieacties ter bevordering van een beter inzicht in het fenomeen de polarisatie en de islamofobie te bestrijden, twee fenomenen die interageren met de processen van gewelddadige radicalisering. Bovendien moeten al deze personen kunnen weten welke middelen ze ter beschikking hebben.

>>> In september 2015 kregen alle actoren van het SPP¹² een **opleiding** van één dag rond het fenomeen (definitie, proces, dimensies, oorzaken, ...). Deze werd gegeven door C. Torrekens en Y. Lamghari (Diversity). De globale tevredenheidsgraad bedroeg 78,8 %.

Een gelijkaardige opleiding, gegeven door C. Torrekens, werd in november 2016 voorgesteld aan de leden van het platform 'Preventie van de gewelddadige radicalisering' (bestaande uit verenigingen en scholen).

>>> Van oktober tot december 2016 vond een eerste **Mothers School** plaats in Schaarbeek. Deze bracht tussen 4 en 8 mama's bij elkaar. De 10 sessies werden georganiseerd door de vzw S.A.V.E Belgium (en gesteund door de gemeente) en ze hebben als doel de kritieke dialoog te bevorderen, het vertrouwen van de moeders in hun educatieve vermogens te versterken en bij te dragen tot de ontwikkeling ervan, met inbegrip van competenties betreffende het detecteren van de invloed van extremistische discours bij hun kinderen en het beschermen van hun kinderen tegen dergelijke discours. Een tweede Mothers School ging van start in maart 2017.

¹¹ Ponsaers P., De Ruyver B., Easton M. en Verhage A., *op. cit.*, p. 182.

¹² Enkel de dienst van de Gemeenschapswachten werd niet integraal opgeleid. De coördinatoren en ploegbazen hebben de opleiding gevolgd. Deze keuze, die werd gemaakt in overleg met de coördinatoren, werd gemotiveerd door de behoefte aan een eerder praktische (in plaats van eerder theoretische) opleiding voor de Gemeenschapswachten. In 2016 ontwikkelde de GSOB een specifieke opleiding voor de gemeenschapswachten. Zo worden deze laatste opgeleid (en dat zal zo blijven) via dit organisme.

C.2.3. De promotie of de ontwikkeling van socio-preventieve acties (collectief)

- Deze acties pakken het fenomeen rechtstreeks aan en ze zijn dus specifiek gericht op de **sensibilisering van jongeren voor het fenomeen** (met name de gevolgen van een vertrek, een terugkeer, een overlijden, ... voor de betrokken persoon maar ook voor de familie). Jongeren stellen zich veel vragen en ze zijn heel beïnvloedbaar. Ze moeten kunnen beschikken over **een plaats waar ze zich kunnen uiten** met betrekking tot dit onderwerp en waar ze begeleid worden in hun zoektocht naar antwoorden. Via deze doelstellingen kunnen de jongeren bovendien leren om hun kritische geest (beter) te ontwikkelen en hun ideeën te communiceren.

>>> En maart en april 2016 werden in een middelbare school vier ontmoetingen/debatten georganiseerd met islamoloog Rachid Benzine naar aanleiding van zijn roman die gebaseerd is op zijn ervaring met betrokken jongeren en gezinnen, "Nour, pourquoi n'ai-je rien vu venir ? ". Er werden ook twee voorstellingen van zijn theaterstuk "Lettres à Nour", gevolgd door een debat, georganiseerd, één voor de Schaarbeekse scholen en één voor het grote publiek. Deze konden rekenen op de medewerking van professionals binnen het domein van de preventie en de opvoeding.

>>> Sinds september 2016 wordt de **pedagogische ondersteuning "Rien à faire, rien à perdre"**, die gebaseerd is op de levensverhalen/filmpjes van jongeren die werden getroffen door het fenomeen van de gewelddadige radicalisering, verspreid onder de actoren op het Schaarbeekse terrein (scholen, verenigingen, diensten van het SPP, ...). Er worden ook animaties voorgesteld die de expressie en het gereserveerd nadenken bij jongeren bevorderen. Dit project, dat ontwikkeld werd door mevrouw Seret, wordt sinds december 2015 gesteund door de gemeente 2015. Het kent een groot succes tot voorbij onze grenzen.

- De acties kunnen het fenomeen ook onrechtstreeks aanpakken, en gericht zijn op de bestrijding van de oorzaken (beschreven in de aanpak). In dit kader streven de acties (niet exhaustief) de volgende doelstellingen na;
 - De sociale cohesie, het interculturele aspect, de diversiteit en het burgerschap versterken

Schaarbeek wil al meer dan 25 jaar de sociale cohesie, het interculturele aspect en het "beter samenleven en samendoen" bevorderen. Daarom is het nodig om dit beleid te versterken en de acties die reeds worden georganiseerd op het terrein te vermenigvuldigen.

Zo moeten er onder andere meer plaatsen komen voor ontmoetingen en uitwisselingen: *"we moeten op een actieve en geëngageerde manier werken aan de relaties tussen moslims en niet-moslims. We moeten de dialoog durven aangaan, we mogen spanningen en wrijvingen niet uit de weg gaan en we moeten de waarden confronteren om zo de fantasmen van samenzweringscomplotten te verslaan. De confrontatie maakt een echte dialoog mogelijk in tegenstelling tot geweld waarbij de andere wordt gediaboliseerd. Er moet een echt debat worden gevoerd over de basis, er moeten uitwisselingen en gesprekken komen (...).*

Er moeten banden worden gesmeed, vooral met de jongere generaties”¹³. Ponsaers en al. leggen ook de nadruk op dit type ontmoeting, want “enkel door elkaar te ontmoeten kunnen ze (autochtonen en allochtonen) elkaar leren kennen en kennismaken met elkaars (culturele) context, manier van leven en gebruiken”¹⁴.

Bovendien is de ontwikkeling van een “sterke(r) democratisch bewustzijn (...) waarbij de nadruk ligt op de verwerving van de waarden die gekoppeld zijn aan het respectvol en vreedzaam samenleven” noodzakelijk. Daarom is het nodig om de jongeren te laten zien “hoe ze kunnen samenwerken, samen problemen kunnen oplossen, communiceren, compromissen sluiten en hoe ze elke dag opnieuw kunnen omgaan met de verschillen”¹⁵. Zoals Ponsaers en al. benadrukt “een opvoeding die gericht is op een goed begrip van het democratisch burgerschap kan bijdragen tot het verzet van de jongeren tegen de radicaliserende invloeden”¹⁶.

Het is ook de bedoeling om de visibiliteit te versterken van de positieve acties die worden georganiseerd door de burgers met de steun van de verschillende gemeentediensten, en dit door een bijzondere aandacht te besteden aan het gebrek aan erkenning dat wordt ervaren door de jongeren die zich inzetten voor projecten en concrete acties die zouden kunnen bijdragen tot de remediëring.

>>> In oktober 2015 onthaalde het Gemeentehuis de **tentoonstelling “Fabrique de la Démocratie”**. Deze interactieve tentoonstelling over de identiteit, de diversiteit en het actieve burgerschap maakt het mogelijk om een debat te openen over onderwerpen omtrent de verscheidenheid van onze samenlevingen en de werking van onze democratie. Ongeveer 200 leerlingen en actoren op het terrein hebben de tentoonstelling bezocht.

- Racisme en discriminatie bestrijden

Deze doelstelling is nauw verbonden met de vorige. We moeten ons hier echter meer concentreren op het racisme (in de ruime zin en dus onder andere op de islamofobie) en op de discriminatie die vaak aan de bron liggen van gevoelens die de vatbaarheid voor het radicaliseringsproces bevorderen. In dit kader moeten we onder andere de actoren op het terrein en de burgers (beter) informeren over het fenomeen – en op die manier ingaan tegen de verwarring tussen terrorist en moslim – en acties ondernemen die gericht zijn op de sensibilisering van deze personen voor discriminatie.

¹³ Dallemagne G., Matz V., Fassi-Fihri H., Du Bus A., De Borman A. et Martens Q., Radicalisme, conséquence d’une fracture ? CEPESS, juni 2015, p. 15.

¹⁴ Ponsaers P., De Ruyver B., Easton M. en Verhage A., *op. cit.*, p. 183.

¹⁵ Pauwels L., Brion F., De Ruyver B., Easton M., Shils N., Laffineur J., *op. cit.*, p. 36.

¹⁶ Ponsaers P., De Ruyver B., Easton M. et Verhage A., *op. cit.*, p. 184.

>>> Van mei tot juni 2016 werd de **tentoonstelling “Egalité trahie”**, bestaande uit foto’s van Ed Kashi, voorgesteld op het Colignonplein. Deze tentoonstelling was gericht op de sensibilisering van het publiek voor de impact van willekeurige controles.

- Een (betere) kennis van de religies bevorderen

Door de analyse van het parcours van heel wat mensen die betrokken zijn bij een radicaliseringsproces hebben we vastgesteld dat ze vaak relatief weinig kennis hebben van de godsdienst en geen antwoorden vinden op hun vragen (elders dan bij extremistische groeperingen). Een dergelijke doelstelling ontwikkelen maakt het ook mogelijk om te strijden tegen het racisme, dat voornamelijk wordt gevoeld door een gebrek aan kennis.

- De burgerzin van de individuen aanmoedigen

In het radicaliseringsproces gaan de individuen op zoek naar een oplossing voor hun frustratie(s). De meeste individuen kiezen voor alternatieve manieren en verwerpen geweld. Voor sommigen kan geweld echter gerechtvaardigd lijken. Op basis van deze vaststelling is het dus de bedoeling om te voorkomen dat deze individuen hun toevlucht gaan nemen tot geweld en dus om hen te oriënteren naar andere oplossingen voor hun gevoel van frustratie, om “*deze frustraties te relativeren en te controleren*”¹⁷. In dit opzicht is het onder andere nodig om de burgerzin van de individuen aan te moedigen, hen de mogelijkheid te bieden om te reageren (op een positieve manier) op hun gevoel van onrecht, op hun frustratie(s) of hun zoektocht naar zingeving.

>>> In september 2015 werd aan de Schaarbekenaren een **sensibilisering van de jongeren voorgesteld voor de situatie van Syrische vluchtelingen en voor de burgerzin**, en dit in samenwerking met de vzw “Network for supporting syrian people”. Het project werd geconcretiseerd in een animatie over de geopolitieke situatie in Syrië en de acties van de vzw (voor jongeren), evenals door een feestelijk openbaar evenement dat bedoeld is voor het inzamelen van giften van de ontheemde Syriërs.

¹⁷ Milquet J. *Programma ter preventie van gewelddadige radicalisering*, april 2013, p. 6.

- De kritische geest van de individuen ten opzichte van de extremistische mediadiscours ontwikkelen

De rol van het internet in het radicaliseringsproces moeten we niet meer bewijzen. “Heel wat websites verspreiden hatelijke inhoud en stellen simplistische oplossingen voor maatschappelijke frustraties voor. Kwetsbare personen wier weerstand voor dergelijke boodschappen verzwakt is, kunnen gemakkelijk gerekruteerd worden of zelf radicaliseren”¹⁸.

Extremistische groeperingen beheersen de sociale media perfect en zijn er heel actief op. Ze proberen individuen aan te trekken door hen antwoorden te bieden op hun behoefte, en dan vooral op hun behoefte om ergens bij te horen. We moeten dus niet alleen werken rond deze verschillende behoeften waarop de extremistische groeperingen inspelen, maar de individuen ook leren om het discours van deze groeperingen in de juiste context te plaatsen, ervoor zorgen dat ze begrijpen op welke manier “het jihadistische internet”¹⁹ werkt.

>>> De dienst ‘Déclif’ (huis van bemiddeling) organiseert sinds 2014 **animaties rond de gevaren van het internet** in lagere en middelbare scholen. Ongeveer 250 leerlingen woonden de animaties bij in 2016.

>>> In 2016 ontwikkelden de sociale straatwerkers een **“Radio”-project** dat twee keer per maand een groep jongeren (15 tot 25 jaar) samenbrengt. Dit project is onder andere gericht op de ontwikkeling van hun kritische geest ten opzichte van maatschappelijke vraagstukken en/of de actualiteit. Thema’s zoals radicalisering of genderdiversiteit kwamen aan bod.

C.2.4. De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken en/of die door het fenomeen getroffen werden.

De gezinnen die worden getroffen door dit proces, maar ook de actoren op het terrein (directies van scholen, leerkrachten, personen van het SPP, verenigingen, ...) die worden geconfronteerd met situaties die hen zorgen baren, voelen zich vaak machteloos. Ze weten niet hoe ze moeten reageren of tot wie ze zich kunnen richten. Verenigingen, instellingen of diensten die begeleiding of steun aanbieden voor het beheer van individuele situaties zijn zo goed als onbestaand en daarom wordt regelmatig aangeklopt bij de gemeente.

¹⁸ *Ibidem*, p. 5.

¹⁹ Khosrokhavar F., *Radicalisation*, Editions de la Maison des sciences de l’homme, 2014, pp. 74-75.

Het familielid of de actor op het terrein meldt dan vrees m.b.t. een persoon/een naaste en de “signalen” waaruit zou kunnen blijken dat de persoon/de naaste aan het radicaliseren is.

Uit onze ervaring blijft dat mensen die zich in het proces bevinden maar heel zelden hulp vragen om eruit te geraken. Gezinnen en vooral actoren op het terrein zijn echter wel vragende partijen.

Wat ondersteuning betreft, is een individuele benadering geval per geval noodzakelijk. Globaal genomen, wanneer een gezin of een actor op het terrein de gemeente om steun komt vragen, dan is het de bedoeling dat we:

- de situatie objectiveren, d.w.z. elementen verzamelen en analyseren die de familie of de actor op het terrein doen vermoeden dat de persoon/de naaste aan het radicaliseren is,
- de vraag doorsturen,
- bepalen tot wie de actoren op het terrein, de familie of de persoon zich kunnen richten en dus welke mogelijkheden er zijn om hulp te vragen.

Deze mogelijkheden om hulp te vragen en dus de stappen die worden voorgesteld zijn gebaseerd op de analyse van de vraag, maar ook op de vaststelling volgens dewelke de individuen tijdens het proces beetje bij beetje meer afstand nemen van de maatschappij, hun familie en/of hun omgeving. De stappen zijn dan doorgaans gericht op het **voorkomen van dit isolement, het opnieuw smeden van een band met de maatschappij, het gezin en/of de omgeving of te werken rond de oorzaken die het individu in het proces hebben geduwd**. De contactpunten kunnen, naargelang de situatie en de vraag, psychosociaal, juridisch, theologisch of politieel zijn.

In het kader van deze ondersteuning is het belangrijk dat we benadrukken dat de gemeente hier niet werkt op gerechtelijk mandaat of op basis van enige verplichting.

Bovendien wordt geen informatie over de beheerde dossiers doorgestuurd naar de politie. De leden van de DSPP/preventie van gewelddadige radicalisering zijn gebonden aan het beroepsgeheim. Een situatie kan enkel worden doorgegeven aan de politie door de persoon die om steun komt vragen indien deze dat wenst, maar niet door de gemeente, tenzij in situaties die voorzien zijn door de wet.

C.2.5. Werken in netwerken en uitwisselen van ‘goede praktijken’

Wat preventie van gewelddadige radicalisering betreft, zijn de uitwisseling van goede praktijken, van informatie over het fenomeen of over de potentiële hulpbronnen, maar ook over de coördinatie van de acties essentieel. Het is ook belangrijk dat we onze acties laten aansluiten bij een ruimere dynamiek.

Het is de bedoeling om de potentiële hulpbronnen te identificeren waarmee we kunnen samenwerken en om hen informatie/opleidingen aan te bieden rond het fenomeen, en om hen, indien nodig, de mogelijkheid te bieden om zich beter uit te rusten.

We moeten niet alleen deelnemen aan bepaalde platformen of bestaande netwerken (die van het BFPVS, van de Unit-R, van het Gewest en van de Federatie Wallonië-Brussel), maar ook ruimtes creëren voor uitwisseling en/of coördinatie, en dit niet enkel intern binnen het SPP, maar ook extern, samen met de actoren op het terrein of professionals op het vlak van dit fenomeen (de andere gemeenten die werken rond deze thematiek, de verenigingen, de politie, ...). Als we rekening houden met de globale dimensie van de problematiek, dan is het ook noodzakelijk om deel te nemen aan uitwisselingen van expertises en ‘goede praktijken’ in het kader van internationale netwerken om zo de inspanningen te bundelen, maar tegelijk toch te blijven focussen op de specifieke eigenschappen van de lokale situaties.

>>> In januari 2015 werd een **Werkgroep Radicalisering** opgericht om informatie uit te wisselen over de projecten die werden georganiseerd of moeten worden georganiseerd binnen het grondgebied, om standpunten over deze kwestie te delen, evenals de problemen en vaststellingen op het terrein, en om de leden van de groep de mogelijkheid te bieden om beter geïnformeerd te worden over het fenomeen.

>>> De gemeente Schaarbeek is partner van het **Europese project PRACTICES H2020**, dat van start ging in mei 2017. Dit Europese netwerk, dat werd opgestart door de Universiteit van Toulouse, verenigt steden, onderzoekers en de burgermaatschappij om innovatieve preventietools uit te wisselen en uit te werken.

>>> In juni 2016 werd een **platform ter 'Preventie van gewelddadige radicalisering'** opgericht voor de Schaarbeekse verenigingen. Het is bedoeld voor uitwisselingen over het thema van de radicalisering en om de actoren op het terrein te informeren en (beter) uit te rusten. In januari 2016 werd het uitgebreid tot de scholen.

De verbinding tussen het politionele en preventieve luik

Deze verbinding wordt verzekerd sinds januari 2015, de datum waarop het stuurcomité (dat de politiezone, de coördinatie van het SPP en de DSPP/preventie van gewelddadige radicalisering verenigt) werd opgericht om het probleem te bespreken binnen de gemeente (evenementen, gevoelige plaatsen, cijfergegevens, ...). In april 2015 werd een **samenwerkingsprotocol** met de politie opgesteld en ondertekend. Dit protocol was bedoeld om de informatie-uitwisselingen rond dit thema te reglementeren. Het geeft een overzicht van het werk- en deontologische kader van elke partij en wijst erop dat de leden van de DSPP/preventie van gewelddadige radicalisering gebonden zijn aan het beroepsgeheim en dat het vermeldt specifiek welk type informatie ze al dan niet mogen doorgeven aan de politie. Naar aanleiding van de omzendbrief van 21 augustus 2015²⁰ werd dit comité in januari 2016 vervangen door de **'Lokale Integrale Veiligheidscel' (LIVC)**. Het betreft een platform voor informatie-uitwisseling tussen de gemeente Schaarbeek en de politiezone in het kader van de opvolging van de buitenlandse terroristische strijders die afkomstig zijn uit België. Deelnemers: de Burgemeester, de kabinetschef van de Burgemeester, de kabinetsadviseur, de gerechtelijke directie van de zonale politie, de coördinatie van het SPP, de DSPP/preventie van gewelddadige radicalisering en de bevolkingsdienst. In het kader van de LIVC werken **het gemeentebestuur en de politiezone samen met inachtneming van het beroepsgeheim en de wet op het respect voor het privéleven. Er wordt geen enkele informatie betreffende de personen uitgewisseld.** Het gaat er voornamelijk om informatie uit te wisselen over de evenementen, de gevoelige plaatsen, de projecten die worden ontwikkeld door het SPP en de evolutie van het fenomeen.

²⁰ Omzendbrief van 21 augustus 2015 betreffende de uitwisseling van informatie en de opvolging van de Foreign Terrorist Fighters die afkomstig zijn uit België.

C.3. De projecten en georganiseerde acties

Deze projecten en acties die worden georganiseerd op het terrein worden opgedeeld in vijf hoofdcategorieën die overeenstemmen met de actieplannen die werden georganiseerd tussen mei 2013 en oktober 2017. Voor elk project of elke actie worden de doelstelling, de doelgroep, de piloot van het project (de dienst die het verwezenlijkte), de timing en een evaluatie in detail gedefinieerd. Deze informatie is echter niet altijd van toepassing of beschikbaar.

Naar aanleiding van de subsidies die de minister van Binnenlandse Zaken toekende aan de gemeente (zie punt 4. budgetinformatie) heeft deze laatste het initiatief genomen om in oktober 2014 een persoon aan te werven om (voltijds) te werken rond het thema. De belangrijkste taak van de projectverantwoordelijke 'Preventie van gewelddadige radicalisering' is het actieplan coördineren en de contactpersoon ter zake zijn voor de gemeente. Voor de verantwoordelijke in dienst trad ontwikkelde de gemeente in mei 2013 echter een reeks acties of projecten rond de preventie van het fenomeen.

De subsidies die begin 2016 werden toegekend door de minister van Binnenlandse Zaken (Uniek impulsfonds van 100.000 euro – voor meer details, zie punt 4) hebben de gemeente bovendien in staat gesteld om in oktober 2016 een tweede verantwoordelijke voor dit thema aan te werven. Deze persoon deelt dezelfde doelstellingen. De lopende en geplande projecten worden ook ontwikkeld vanuit dit impulsfonds.

In Schaarbeek worden door een dienst of een actor van het SPP heel wat projecten en acties georganiseerd of uitgewerkt die rechtstreeks of onrechtstreeks te maken hebben met de problematiek van de gewelddadige radicalisering. Deze worden hieronder voorgesteld. In de bijlage vindt u bovendien een samenvattende tabel.

C.3.1. De diagnose van het fenomeen

Deze diagnose werd in september 2015 gemaakt door de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering. Ze werd opgenomen in de Lokale Veiligheidsdiagnostiek (LVD) van 2017 na validering door het College.

C.3.2. De opleiding, de informatie en de sensibilisering van de lokale interveniënten, de gezinnen en de burgers die te maken hebben met gewelddadige radicalisering

Georganiseerde acties

- a) De organisatie van een opleiding voor de actoren van het platform 'Preventie van de gewelddadige radicalisering'

Doelstelling: een opleiding organiseren rond de definities, de processen, de dimensies, enz. van de gewelddadige radicalisering (gegeven door Divercity).

Doelgroep en aantal bereikte personen: de actoren van het platform 'Preventie van de gewelddadige radicalisering' (voornamelijk verenigingen) - 15 mensen hebben deelgenomen aan de opleiding. Ze vertegenwoordigden zowel Schaarbeekse verenigingen als diensten of scholen.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: 16 november 2016.

Evaluatie: de globale tevredenheidsgraad bedroeg 94,5%. Deze omvat de gemiddelde tevredenheidsgraden m.b.t. het programma, de animatie en de organisatie. Bovendien bedroeg het inzichtpercentage 87,3% en het ervaren nut voor hun werk 66,6%.

b) De ondersteuning aan de oprichting van twee “Mothers schools”

Doelstelling: Steun en medewerking verlenen aan de oprichting van “mothers schools” in Schaarbeek. Dit project, dat in België werd ontwikkeld door de vzw society Against Violent Extremism (S.A.V.E. Belgium), is bedoeld om de kritieke dialoog te bevorderen, het vertrouwen van de moeders in hun educatieve vermogens te versterken en bij te dragen tot de ontwikkeling ervan, met inbegrip van competenties betreffende het detecteren van de invloed van extremistische discours bij hun kinderen en het beschermen van hun kinderen tegen dergelijke discours.

Doelgroep en aantal bereikte personen: De betrokken en bezorgde moeders - de eerste ‘Mothers School’ bracht tussen 4 en 8 mama's. Meer dan een tiental mama's nemen deel aan de tweede ‘Mothers School’.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering (organisatorische ondersteuning en deelname aan de eerste mothers school).

Timing: van oktober tot december 2016 (eerste Mothers School) en van maart tot oktober 2017 (tweede Mothers school).

Evaluatie:

* De eerste ‘Mothers School’ bracht tussen 4 en 8 mama's bij elkaar. Ze wordt georganiseerd in een Schaarbeekse school. De mama's waren tevreden. Ze waardeerden vooral dat ze konden werken aan de manier waarop ze kunnen communiceren met hun kind(eren). De mama's getuigen dat hun houding ten opzichte van hun kind(eren) is veranderd na de mothers school: ze schenken meer aandacht aan hun vrouwen en proberen meer beschikbaar te zijn. Dankzij de workshops kregen ze ook (meer) zelfvertrouwen, en sommigen verwierven ook meer inzicht in het fenomeen van de radicalisering en leerden de voortekenen herkennen. Bovendien werden sommige mama's zich dankzij de mothers school bewust van hun vaardigheden en van de rol van de vaders.

* De tweede ‘Mothers School’ ging van start in maart 2017 in een buurtruimte. Meer dan een tiental mama's nemen eraan deel. De workshops werden afgesloten in de herfst van 2017.

c) De organisatie van een opleiding voor de actoren van het SPP

Doelstelling: een opleiding organiseren rond de definities, de processen, de dimensies, enz. van de gewelddadige radicalisering (opleiding gegeven door Diverscity).

Doelgroep en aantal bereikte personen: het SPP²¹ - 85 personen hebben effectief deelgenomen aan de opleiding.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: van 2 tot 14 september 2015.

²¹ Enkel de dienst van de Gemeenschapswachten werd niet integraal opgeleid. De coördinatoren en ploegbazen hebben de opleiding gevolgd. Deze keuze, die werd gemaakt in overleg met de coördinatoren, werd gemotiveerd door de behoefte aan een praktischere (in plaats van eerder theoretische) opleiding voor de Gemeenschapswachten. In 2016 ontwikkelde de GSOB een specifieke opleiding voor de gemeenschapswachten. Zo worden deze laatste opgeleid (en dat zal zo blijven) via dit organisme.

Evaluatie: de globale tevredenheidsgraad bedroeg 78,8%. Deze omvat de gemiddelde tevredenheidsgraden m.b.t. het programma, de animatie, het thema en de organisatie. Bovendien bedroeg het inzichtpercentage 67% en het ervaren nut voor hun werk 66,6%.

d) De sensibilisering van de politici voor de kwestie van de opleiding van de imams en predikers

Doelstelling: sensibiliseren en aanbevelingen voorstellen voor de opleiding van de imams en predikers.

Doelgroep: de heer Marcourt, de heer Madrane en de hoofden van de groep van het Parlement van de Federatie Wallonië-Brussel.

Piloot van het project: de Burgemeester van Schaarbeek, de SSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering, de dienst RePR en de dienst van de straathoekwerkers.

Timing: september 2015.

e) De organisatie van een opleiding over de complottheorie

Doelstelling: komen tot enkele pedagogische pistes, enkele leessleutels betreffende de vragen die zijn gerezen na de aanslagen van januari 2015 en de ervaringen, moeilijkheden en oplossingen delen die werden besproken met de lesgever (opleiding gegeven door Pax Christi).

Doelgroep: de dienst van de straathoekwerkers

Piloot van het project: de dienst van de straathoekwerkers.

Timing: Februari 2015.

f) De organisatie van (formele en informele) informatiesessies en van interventies tijdens studiedagen

Doelstelling: informeren over het fenomeen, over de Schaarbeekse benadering, over de verschillende acties en/of maatregelen die werden genomen op gemeentelijk en gewestelijk, communautair of federaal niveau (naargelang de vraag van de doelgroep).

Doelgroep: alle personen of diensten die vragende partij zijn. Er vonden al informatiesessies of interventies plaats bij verenigingen/verenigingsnetwerken, de politie, het Gewest, scholen, gemeentediensten, CPMS, het Executief van de Moslims van België, enz.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds oktober 2014.

Evaluatie: in 2016 organiseerde de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering 5 opleidingen of formele interventies (bij imams in het kader van een opleiding die werd georganiseerd door de EMB, bij Waalse preventieambtenaren, tijdens een ronde tafel die werd georganiseerd door de FODBZ, bij de CPMS van de gemeente, tijdens een internationale conferentie in Rabat over vrouwen en radicaliteit). Er was ook een interventie tijdens een dialoog die werd georganiseerd door de Raad van Europa en bij vzw's van Lokaal Overleg. In 2017 werden 8 opleidingen of formele interventies georganiseerd (op de dag van de lancering van het Europese project PRACTICES H2020 in Toulouse, tijdens een studieopdracht in Brussel van het Observatoire international de la Justice juvénile, in het kader van een seminarie dat werd

georganiseerd door het Centre de Santé mentale de Chapelle aux champs (UCL), in het kader van een opleidingsdag aan de Universiteit van Rijsel (sciences de l'Education), tijdens een Euro-Mediterrane conferentie in Marseille, tijdens de beurs voor tools van de campagne 'No Hate' (BIJ-FWB) in Brussel, op de eerste dag van de opleiding van het project PRACTICES H2020 in Nice, tijdens de studiedagen 'Jeunesse, identité et faits religieux' van de Ecole d' Education nationale de protection judiciaire de la jeunesse in Roubaix. En er was ook een interventie in het kader van een conferentie die werd georganiseerd door het Europees Huis van de Pers in Brussel, evenals bij het European Policy Center of bij het Overlegcomité voor steun aan het kind dat slachtoffer is van mishandeling in Brussel.

g) De opleidingsopvolging rond het fenomeen

Doelstelling: zich informeren over het fenomeen, de evolutie, de preventietools en -methodes, de hulpbronnen, ...

Doelgroep: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds oktober 2014.

h) De organisatie van de COPPRA-opleiding

Doelstelling: Opleiding geven rond de "signalen" voor detectie van radicalisering (opleiding gegeven door de politie)

Doelgroep: straathoekwerkers, gemeenschapswachten, bijstandsverleners en bemiddelaars van de gemeente.

Piloot van het project: de DSPP.

Timing: mei en oktober 2013.

Geplande acties

a) De organisatie van een opleiding voor de actoren van het SPP (vervolg)

Doelstelling: een opleiding organiseren rond het beroepsgeheim.

Doelgroep: het SPP en de gemeentelijke CPMS.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: 2017- 2018.

b) De uitwerking van een strategie en een communicatieplan

Doelstelling: een strategie en een communicatieplan uitwerken

Doelgroep: alle publiek.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: 2017- 2018.

C.3.3. De promotie of de ontwikkeling van socio-preventieve acties (collectief)

Georganiseerde acties

a) De organisatie van voorstellingen van het theaterstuk “Lettres à Nour” van R. Benzine

Doelstelling: twee voorstellingen organiseren van het theaterstuk met daarna een debat met Rachid Benzine (een voorstelling bedoeld voor de Schaarbeekse scholen en alle doelgroepen). Het project werd verwezenlijkt in samenwerking met de gemeente Evere.

Doelgroep en aantal bereikte personen: de Schaarbeekse scholen en de professionals, families en Schaarbeekse en Everse burgers – 160 leerlingen (van het 4de tot het 6de middelbaar van drie verschillende scholen) en een twintigtal professionals (lesgevers, PMS, PSE) hebben de eerste voorstelling bijgewoond. Ongeveer 170 personen (voornamelijk professionals die een band hebben met preventie en opvoeding) namen deel aan de tweede voorstelling.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering en de gemeente Evere.

Timing: 24 april 2017.

Evaluatie:

* De aandacht van de leerlingen tijdens de voorstelling was wisselend en hing af van het al dan niet voorbereidende werk volgens de respectieve scholen. De actieve deelname van de leerlingen aan het debat bood de twee acteurs de mogelijkheid om vragen te stellen over het verschil tussen geloof en kennis, om openheid te creëren voor de kritieke historische benadering en om vragen te stellen rond globaal zoeken naar zingeving en radicale verandering bij jongeren. De vragen van de jongeren betroffen voornamelijk religieuze kwesties, vandaar de relevantie om hierover van gedachten te kunnen wisselen met R. Benzine, die zich kan baseren op het verhaal van “Nour” wiens vader hij speelt. Bovendien beschikt hij als islamoloog over een diepgaande kennis. Er zijn leerlingen die hebben aangegeven dat ze het waardeerden om standpunten te kunnen confronteren. Leerkrachten en professionals, waarvan sommigen de vraag hadden geuit om de toegang voor hun leerlingen tot dit theaterstuk/debat te bevorderen, waren verheugd over de relevantie.

* ‘s Avonds werd het stuk ook erg gewaardeerd en werd er rijkelijk gedebatteerd; de toeschouwers hadden zo de mogelijkheid om te vertellen hoe sterk het effect van dit theaterstuk was op emotioneel en reflexief vlak. Rachid Benzine verwees naar zijn ervaring met jongeren in de scholen, met gezinnen en met terugkeerders uit Syrië die in de gevangenis zitten om de complexiteit van de radicaliseringsfactoren te illustreren, evenals de noodzaak om een oplossing te vinden voor het ontbreken van hoop, door te werken rond valorisering, erkenning en de identificatieprocessen van de jongeren, en rond een grotere pluraliteit van de religieuze benaderingen.

Dit evenement wekte de belangstelling van de media, onder andere met een artikel in “Le Soir” waardoor visibiliteit werd gegeven aan de concrete actie van de gemeente, met uitspraken van leerlingen.

b) De ondersteuning van de organisatie van een conferentie-debat met Rachid Benzine

Doelstelling: er werden vier debatsessies met R. Benzine georganiseerd op basis van zijn boek “Nour, pourquoi n’ai-je rien vu venir? “. Deze debatten waren bedoeld om te sensibiliseren voor de kritische historische benadering van de religieuze teksten.

Doelgroep en aantal bereikte personen: 60 leerlingen van het 3-4de jaar van de school Sainte-Famille d’Helmet.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: 24 maart 2017.

Evaluatie: deze animatie werd erg gewaardeerd door de leerlingen en leerkrachten. De leerlingen hadden in de klas vooraf het boek van Rachid Benzine gelezen en errond gewerkt. Tijdens de animatie gaf Rachid Benzine een voorstelling over de kritische historische benadering van de Koran. De leerlingen waren heel actief betrokken bij de uitwisseling en ze verwezen onder andere naar het denkwerk dat al voortvloeide uit hun ontmoeting met Rachid Benzine twee jaar eerder. Bovendien bleek dat ze al meer open stonden voor een wetenschappelijke kritische benadering. De betrokken leerkrachten en de directie van de school waren ook bijzonder positief wat de kwaliteit van de interventie van Rachid Benzine betreft, en ook over de reflexieve dynamiek bij de leerlingen. Rachid Benzine communiceerde het volgende op de sociale netwerken: *“Niet wanhopen wat onze jeugd betreft - Vorige week ging ik naar de school Sainte Famille in Schaarbeek (België) om er met de leerlingen te praten over "Nour, pourquoi n'ai-je rien vu venir" en mijn werk rond de Koran. Toen ik klaar was, was ik heel blij dat ik bij de leerlingen zoveel intelligentie en bereidheid om te begrijpen zag. Ze stellen zich ook open voor de historische benadering van de religieuze teksten. Het is aan ons om hen te begeleiden bij de vragen die ze zich stellen”*. Een leerkracht Frans schreef: *“Beste Rachid Benzine, wat u onze leerlingen vrijdag hebt gegeven, was schitterend, ... Ik heb de filosofische kracht van de etymologie nog nooit in dergelijke mate “beleefd”*. De directie van de school was verheugd over de *“geweldige feedback van leerkrachten en leerlingen”* en voegde eraan toe *“directie en leerkrachten hopen u terug te zien om het begonnen denkwerk verder te zetten”*. Deze ervaring in de Sainte Famille maakte het mogelijk om de relevantie te valideren van deze nieuwe animatie door Rachid Benzine op basis van “Nour, pourquoi n’ai-je rien vu venir?” en om te overwegen de toegang van zijn theaterstuk “Lettres à Nour” tot een ruimer publiek (scholen, professionals, families) te bevorderen.

c) Het onthaal van de tentoonstelling “Egalité trahie”

Doelstelling: sensibiliseren voor de impact van willekeurige controles via een tentoonstelling van foto’s van Ed Kashi op het Colignonplein.

Doelgroep: alle publiek.

Piloot van het project: de dienst communicatie.

Timing: van mei tot juni 2016.

d) Project “Media”

Doelstelling: een plaats voor ontmoeting, nadenken en een beredeneerd gebruik van de multimediatools.

Doelgroep en aantal bereikte personen: de jongeren (tussen 11 en 16 jaar) van de wijken Pavillon en Stephenson – 67 jongeren (verdeeld in twee groepen) nemen deel aan het project (regelmatige of punctuele activiteiten).

Piloot van het project: de dienst van de sociale straathoekwerkers.

Timing: van juni 2016 tot juni 2017 (2 keer per week).

- e) De organisatie van 10 conferenties-debatten met Mourad Benchellali, een jonge Fransman die naar Afghanistan ging en ingekwartierd werd in een kamp van Al Qaeda en die de radicalisering wil bestrijden door de jongeren te vertellen over wat hij heeft meegemaakt.

Doelstelling: een ruimte aanbieden om te praten waar vragen over radicalisering kunnen worden gesteld om zo de taboes rond dit thema op te heffen en te sensibiliseren.

Doelgroep en aantal bereikte personen: jongeren (scholen en verenigingen), gezinnen en professionals op het terrein. Ongeveer 575 personen (voornamelijk jongen van het 2de tot het 6de middelbaar) woonden de getuigenis bij.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: 2 maart en 28 april 2016 en 26 tot 31 mei 2016.

Evaluatie:

* In zijn getuigenis toont Mourad Benchellali de jongeren de alternatieven voor geweld, de complexiteit van de Syrische oorlog en de gevolgen die een vertrek met zich meebrengt. Hij kaart ook thema's aan zoals foltering/Guantanamo, re-integratie van de "jihadisten" en motiveringen voor een vertrek. Hij geeft de boodschap door dat men er weer bovenop kan komen, zelfs na een chaotisch parcours, en hij benadrukt dat het belangrijk is om de teksten te contextualiseren (met name die van de Koran) en een kritische geest te hebben,...

* De uitwisselingen met de jongeren na de getuigenissen zijn erg verrijkend. De jongeren durven vragen stellen (over zijn verleden of heden, zijn standpunt ten opzichte van de aanslagen, ...) en hun mening geven over de getuigenis. Na de sessies kwamen de jongeren bijna altijd wat intiemer praten met Mourad Benchellali. De leerlingen en leerkracht hebben over de komst van Mourad Benchellali verteld in het tijdschrift van de school; *"dankzij de heer Benchellali hebben we kunnen inzien welke vernietigende gevolgen onze handelingen kunnen hebben en welke onvermoede kracht er schuilgaat in de Mens"*.

- f) Project "Radio"

Doelstelling: een radio-uitzending maken die diverse thema's aankaart (genderdiversiteit, radicalisering, ...).

Doelgroep en aantal bereikte personen: 15 jongeren (tussen 15 en 25 jaar), voornamelijk van de wijk Marbotin.

Piloot van het project: de dienst van de sociale straathoekwerkers.

Timing: 2016 en 2017 (2 keer per maand, het hele jaar door).

g) Project “kanalisering van energie via sport”

Doelstelling: sportactiviteiten organiseren met jongeren om het respect, wederzijdse hulp en wederzijdse aanmoediging te bevorderen, wat kan leiden tot een betere samenleving tussen gemeenschappen binnen de wijk, maar ook om de culturele mix van de groep te bevorderen, evenals een betere kennis van de culturen van de verschillende gebruikers van het wijkhuis 58.

Doelgroep en aantal bereikte personen: 12 jongeren (vast) + 20 (los, komen zo nu en dan)

Piloot van het project: de dienst van de sociale straathoekwerkers.

Timing: 2016 (2 keer per week).

h) De ondersteuning van het project “Rien à faire, rien à perdre”, een pedagogische drager rond het fenomeen en de verspreiding van de drager en het voorstel voor animatie op basis ervan

Doelstelling : ondersteuning bieden aan het project voor de creatie van een pedagogische drager, bedoeld om te sensibiliseren voor de problematiek aan de hand van het verhaal van jongeren en families die werden getroffen door het proces (project ontwikkeld door I. Seret).

Doelgroep aan aantal bereikte personen: de jongeren (via de scholen, verenigingen of wijkhuizen) en de professionals – de dienst kreeg een 130-tal aanvragen voor het krijgen van de drager. Deze komen van leerkrachten, gemeentediensten van de drie gewesten van het land (vooral de preventiediensten), verenigingen, instellingen (Caprev, Unité radicalisme en Mobile Team du FODBZ, IPPJ, Instituut voor permanente opleiding,...), psychologen, journalisten, documentairemakers en studenten. Naar aanleiding van de belangstelling voor dit vernieuwende project kregen we ook vragen uit het buitenland (met name uit Frankrijk, Canada, Duitsland, Tunesië en Marokko). Er werden al heel wat animaties georganiseerd met de tool. Op dit moment konden ongeveer 1500 jongeren ervan profiteren (in de hele federatie Wallonië Brussel). In Schaarbeek namen ongeveer 340 jongeren (van 4 scholen en een vzw) deel aan een animatie. Deze animaties worden gegeven door de vzw SAVE Belgium (mevrouw Ben Ali), CNAPD en DGDE. Dit aantal houdt geen rekening met de animaties die werden georganiseerd door andere mensen die dit deden zonder externe tussenpersoon.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering (organisatorische en bestuursrechtelijke ondersteuning, promotie van de drager, medewerking aan het begeleidingscomité voor de Federatie Wallonië Brussel met de verhuurders, met inbegrip van de ondersteuning met expertise voor de opstelling van een volledig pedagogisch dossier, gecoördineerd door de FWB).

Timing: sinds december 2015 (voor de ondersteuning), sinds september 2016 (voor de verspreiding en het animatievoorstel) en sinds mei 2017 voor de deelname aan het begeleidingscomité voor de ontwikkeling van het project met de andere verhuurders.

Evaluatie:

* De 4 videocapsules van jongeren waren beschikbaar tussen september 2016 (eerste capsule) en februari 2017. Een eerste videocapsule over de naasten (een zusje van een jongen die stierf in Syrië/Irak) is beschikbaar sinds september 2017.

* Na de site van de DGDE, waarop de presentatie van het project sinds september 2016 is terug te vinden, heeft ook de FWB een tool geplaatst op verschillende websites (<https://extremismes-violents.cfwb.be/?outils-s-outiller>, en <http://www.nonalahaine.be/outil126:rien-a-faire-rien-a-perdre>). Bovendien bood ze 70 gratis animaties aan middelbare scholen (via de omzendbrief van 15 december 2016). De FWB gaat haar steun voor de promotie en de financiering van animaties in scholen

vernieuwen voor het schooljaar 2017-2018 en zal aanmoedigen tot de integratie ervan in de inburgeringscursus. De FWB promoot ook het gebruik ervan door de actoren binnen de jongerensector. De FWB was in september 2017 ook medefinancierder van de organisatie van 4 animaties in een school in Schaarbeek, aangemoedigd door een situatie die door de betrokken leerkrachten als dringend werd ervaren.

* De feedback op de animatie was positief. Een leerkracht schreef (aan de animator): *“de animatie was zinvol en heilzaam voor de klas. De begrippen gewelddadige radicalisering en inlijving werden geassimileerd. Over het algemeen hebben de leerlingen de ontmoeting erg gewaardeerd, want het betrof (voornamelijk) het verhaal van een jongere, net als zij (...) Het was concreet, pakkend, menselijk en hoopvol. (...) Een kleine overwinning, de leerlingen kwamen zelf tot het besluit dat er zoiets bestaat als goed geroede en geplande ronsel- en rekruteringspraktijken. Uw preventie- en sensibiliseringsdoelstellingen werden dus bereikt. (...) Nog veel succes met uw actie die noodzakelijk en levensreddend is, en die een mooie aanvulling vormt bij ons ambitieuze project: de opvoeding van onze jongeren”*. Er moet nog een systematisering worden gemaakt van de kwaliteitsevaluaties.

* De tool werd ook gebruikt door professionals in het kader van opleidingen of sensibilisering (met name door de Spin-off Divercity/Madame Torrekens en door SOS Sectes, door het ‘Mobile Team’ van de FOD Binnenlandse Zaken, door steungroepen voor getroffen families in België en Frankrijk en door sommige IPPJ). De tool wordt ook gebruikt door het Centre de prévention de la radicalisation menant à la violence (CPRMV) in Montreal, en door de teams van het Franse gespecialiseerde orgaan UNISMED.

* De tool was ook de inspiratiebron voor een spektakel dat werd voorgesteld door de Délégué Général aux Droits de l’Enfant (ook partner van het project). Er vonden twee voorstellingen plaats in november 2016. 600 jongeren hebben deze bijgewoond. 22 voorstellingen (sommige voor alle doelgroepen, andere specifiek bedoeld voor scholen) vonden plaats tussen april en november 2017, waaronder 3 in Schaarbeek (in Le Scarabaeus). Ongeveer 240 leerlingen (van 3 Schaarbeekse scholen) namen eraan deel.

* Het project werd voorgesteld tijdens een internationaal academisch colloquium in Rabat, tijdens een conferentie PRACTICIES H2020 aan de universiteit van Toulouse, tijdens twee gespecialiseerde Euro-Mediterrane conferenties rond dit thema in Marseille en Nice, op de studiedag en beurs voor tools van de campagne ‘Non à la Haine’, georganiseerd door de Federatie Wallonië-Brussel, tijdens studiedagen van het Institut national français de protection judiciaire (INPJ) in Roubaix (oktober 2017). Deze verschillende ontmoetingen waar de DSPP-preventie van gewelddadige radicalisering rechtstreeks meewerkte aan de presentatie (voor een 1000-tal personen) werden telkens heel positief onthaald. Het project en de video’s werden ook voorgesteld door mevr. Seret in het centre d’ethnopsychiatrie Chapelle-aux-champs, bij SOS Sectes, tijdens de studiedagen van Aide à la jeunesse, tijdens studiedagen die werden georganiseerd door Boris Cyrulnik (Frankrijk), tijdens het colloquium van het internationale netwerk voor klinische sociologie (Frankrijk) en door mevr. Saliha Ben Ali (S.A.V.E Belgium) tijdens een internationale conferentie in Bangladesh en een opleiding in Canada.

* Het project heeft het voorwerp uitgemaakt van artikels in kranten en tijdschriften en ook van een hoofdstuk in een boek over het onderwerp²² (het zal ook het voorwerp uitmaken van een nieuw werk dat enkel over het project zal gaan en dat zou verschijnen in de lente van 2018). Het zal ook het voorwerp uitmaken van een uitzending op de RTBF. En het werd ook opgenomen op de website van het Europese project PRACTICIES H2020.

²² J.M. Escarnot, Jihad, c’est arrivé près de chez vous, R. Laffont, 2017.

- i) Het onthaal van de interactieve tentoonstelling “Fabrique de la démocratie”

Doelstelling: Sensibiliseren rond identiteit, diversiteit en actief burgerschap.

Doelgroep en aantal bereikte personen: de jongeren (via scholen en verenigingen) en de professionals - Ongeveer 200 leerlingen en professionals hebben de tentoonstelling bezocht.

Piloot van het project: de dienst communicatie.

Timing: oktober 2015.

- j) De sensibilisering van jongeren voor de situatie van de Syrische vluchtelingen en voor het burgerengagement

Doelstelling: sensibiliseren voor de geopolitieke situatie in Syrië (door CNAPD) en voor de acties van de vereniging “Network for supporting syrian people” en een inzameling van giften organiseren ten voordele van de Syrische vluchtelingen in het Lacroixpark

Doelgroep en aantal bereikte personen: de jongeren van de wijkhuizen (dienst straathoekwerkers) en de Schaarbeekse bevolking (publiek evenement) – 25 jongeren (van 13 tot 21 jaar oud) hebben deelgenomen aan het project.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering en de dienst van de straathoekwerkers.

Timing: september en oktober 2015.

- k) De organisatie van een burgeractie ten voordele van de Syrische vluchtelingen

Doelstelling: het burgerengagement van de jongeren aanmoedigen aan de hand van een concrete steun aan de Syrische vluchtelingen (via de vzw “Network for supporting syrian people”).

Doelgroep: de jongeren van de wijkhuizen (dienst van de straathoekwerkers).

Piloot van het project: de dienst van de straathoekwerkers.

Timing: februari 2015.

- l) De sensibilisering van de jongeren voor vrije meningsuiting

Doelstelling: Sensibiliseren voor vrije meningsuiting.

Doelgroep: de leerlingen van het Institut communal technique Frans Fischer.

Piloot van het project: Déclic (Huis van bemiddeling).

Timing: 2015.

- m) Het voorstel om te sensibiliseren voor de gevaren van het internet en de prediking van haat op het internet

Doelstelling: de jongeren sensibiliseren voor de gevaren van het internet en de prediking van haat op het internet (animaties voorgesteld door Déclic en Infor-Jeunes).

Doelgroep: de scholen.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds december 2014.

- n) Het voorstel voor sensibilisering voor terrorisme

Doelstelling: de jongeren sensibiliseren voor terrorisme en, specifiek nog, hen aanzetten tot nadenken over de oorzaken, de uitingen van het terrorisme, het idee van oorlog tegen het terrorisme, het benadrukken van de legitimiteit van woede, het verwijzen naar een andere vorm van engagement dan geweld, het afstand nemen van de politieke discours, de loskoppeling van het mediadiscours (animatie van CNAPD).

Doelgroep: de jongeren (via scholen en verenigingen).

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds december 2014.

- o) De sensibilisering van jongeren voor de gevaren van het internet

Doelstelling: Sensibiliseren voor de risico's gekoppeld aan het gebruik van het internet.

Doelgroep en aantal bereikte personen: de scholen van de gemeente – in 2016 konden ongeveer 200 leerlingen (van het 6de leerjaar tot het 3de middelbaar) profiteren van de animatie.

Piloot van het project: Déclic (Huis van bemiddeling).

Timing: sinds 2014.

Geplande acties

- a) De organisatie van een project rond het vraagstuk van de afkomst en de opbouw van een identiteit

Doelstelling: een project ontwikkelen rond deze vraagstukken via levenstrajecten

Doelgroep: de jongeren (van de wijkhuizen van Schaarbeek, Evere en Sint-Joost)

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: 2017-2018.

C.3.4. De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken en/of die door het fenomeen getroffen werden

Georganiseerde en lopende acties

- a) De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken

Doelstelling: luisteren, de situatie objectiveren en de vraag van de familie/de professional/de persoon analyseren en doorsturen naar een andere gemeentedienst of gespecialiseerde actoren buiten de gemeente indien nodig.

Doelgroep: de actoren op het terrein (leerkrachten, opvoeders in verenigingen, actoren van het SPP, ...), de families en betrokken personen – In 2016-2017 kreeg de dienst een veertigtal vragen om ondersteuning (grotendeels van actoren op het terrein).

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds 2015.

C.3.5. Werken in netwerken en uitwisselen van ‘goede praktijken’

Georganiseerde en lopende acties

- a) De opstelling van de werkingsregels van de LIVC

Doelstelling: de uitwisselingen van informatie tussen de politie en de gemeenten en hun modaliteiten reglementeren.

Piloot van het project: de coördinatie van het SPP, de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering en de politiezone.

Timing: 2017.

- b) De creatie van een platform ‘Preventie van gewelddadige radicalisering’

Doelstelling: van gedachten wisselen over de problematiek, de actoren op het terrein ondersteunen en informeren.

Doelgroep: de Schaarbeekse verenigingen. In januari 2017 werd het platform uitgebreid tot de scholen.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds juni 2016 – in 2016 werden 3 platformen georganiseerd.

- c) De oprichting van een LIVC

Doelstelling: informatie uitwisselen over de problematiek binnen de gemeente (evenementen, gevoelige plaatsen, projecten, cijfergegevens, ...).

Doelgroep: nemen deel aan de LIVC: de Burgemeester van Schaarbeek, de gerechtelijke directie van de zonale politie, de coördinatie van het SPP, de projectverantwoordelijke en de dienst bevolking.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds januari 2016 (een ontmoeting per maand ongeveer).

d) De uitwerking van een samenwerkingsprotocol met de politie

Doelstelling: de informatie-uitwisseling rond het thema tussen het SPP en de politie reglementeren. De problematiek bespreken binnen de gemeente (evenementen, cijfergegevens, ...).

Piloot van het project: de coördinatie van het SPP, de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering en de politiezone.

Timing: april 2015.

e) De oprichting van een werkgroep “radicalisering”

Doelstelling: van gedachten wisselen over de georganiseerde en te organiseren projecten, de standpunten over de kwestie delen en een stand van zaken voorstelling m.b.t. de evolutie van de problematiek op het grondgebied.

Doelgroep: de coördinatoren van de diensten van het SPP, de directie van een CPMS, de directie van de dienst “Sociale cohesie” en de pedagogische inspecteur.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds januari 2015. In 2016 en 2017 werden 9 WG georganiseerd.

f) De organisatie van uitwisselingsvergaderingen met de Brusselse gemeentelijke projectcoördinatoren

Doelstelling: van gedachten wisselen rond de problematiek, de in de gemeenten ontwikkelde projecten, de goede praktijken, ...

Doelgroep (en piloten van het project): de projectverantwoordelijken van ‘Preventie van gewelddadige radicalisering’ van de gemeenten Molenbeek, Brussel, Anderlecht en Schaarbeek.

Timing: sinds 2015. In 2016 vonden 6 ontmoetingen plaats.

g) Organisatie van zonale vergaderingen

Doelstelling: de problematiek op zonaal niveau kennen, van gedachten wisselen over de projecten en acties die georganiseerd worden in elke gemeente, over de politieke initiatieven, nadenken over de ontwikkeling van gemeenschappelijke projecten, ...

Doelgroep: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering, de preventieambtenaren van Sint-Joost en Evere.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds 2015. In 2016 vonden 4 vergaderingen plaats.

h) De oprichting van een stuurcomité met de politie

Doelstelling: de problematiek bespreken binnen de gemeente (evenementen, cijfergegevens, ...)

Doelgroep: het comité bestaat uit de zonale politie (buurtpolitie en GGB), de coördinatie van het SPP en van het SPP/Preventie van gewelddadige radicalisering.

Piloot van het project: de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: van 2015 tot januari 2016.

i) De deelname aan de vergaderingen van het BFPVS

Doelstelling: van gedachten wisselen over de 'goede praktijken', zich informeren over de bestaande initiatieven, de belangrijkste actoren kennen, ...

Piloot van het project (meewerkende dienst): de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: van oktober 2014 tot eind 2015. Momenteel worden er geen vergaderingen meer georganiseerd.

j) De deelname aan de vergaderingen en het platform van het BOPV en het Gewest

Doelstelling: van gedachten wisselen over de 'goede praktijken', zich informeren over de bestaande initiatieven, de belangrijkste actoren en de hulpbronnen kennen, ...

Piloot van het project (meewerkende dienst): de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds oktober 2014. In 2016 nam de dienst deel aan 5 platformen en 2 vergaderingen.

k) De deelname aan de vergaderingen van de Eenheid Radicalisering van de FOD Binnenlandse Zaken

Doelstelling: zich informeren over de bestaande initiatieven, de kennis inzake gewelddadige radicalisering bijwerken, van gedachten wisselen over de goede praktijken en/of een stand van zaken maken van de projecten die ontwikkeld worden in het kader van het unieke impulsfonds, ...

Piloot van het project (meewerkende dienst): de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds oktober 2014. In 2016 nam de dienst deel aan 5 vergaderingen.

l) De deelname aan het Europese project PRACTICES H2020

Doelstelling: expertises en praktijken uitwisselen op Europese schaal binnen een netwerk dat academische partners, steden en actoren van de burgermaatschappij verenigt en projecten ontwikkelen naargelang de behoeften die werden geïdentificeerd door de partnersteden zoals Schaarbeek, met een openheid voor de experimenten die ook georganiseerd worden ter hoogte van de zuidelijke Middellandse Zee.

Piloot van het project (meewerkende dienst): de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds januari 2017 (onder globale coördinatie van de Universiteit van Toulouse die er mee van start is gegaan). De dienst nam deel aan de lanceringsdag van het project in Toulouse, aan de eerste dag van de opleiding in Nice en ze werkte mee aan de oprichting van de werkgroep van de geassocieerde partnersteden, gecoördineerd door de EFUS.

m) De deelname aan de oprichting van een netwerk actieve personen binnen de zone EUROMED

Doelstelling: ervaringen en praktijken uitwisselen op Euro-Mediterrane schaal binnen een netwerk dat academische partners, steden en actoren van de burgermaatschappij verenigt.

Piloot van het project (meewerkende dienst): de DSPP/preventie van de gewelddadige radicalisering.

Timing: sinds juli 2017 nam de DSPP/Preventie van gewelddadige radicalisering deel aan twee ontmoetingen voor uitwisseling van informatie en denkwerk rond de oprichting van een netwerk, gericht op het Europese project PRACTICES H2020 (Marseille - juli 2017 en Nice - september 2017).

C.4. Budgettaire informatie

De preventie van gewelddadige radicalisering binnen de gemeente wordt gesubsidieerd via verschillende kanalen:

C.4.1. Toekenning van een toelage voor een veiligheids- en samenlevingscontract (Ministerie van Binnenlandse Zaken)

Deze jaarlijkse subsidie (vastgelegd in een koninklijk besluit) wordt toegekend aan bepaalde gemeenten (waaronder Schaarbeek) met de bedoeling de projecten ter Preventie van gewelddadige radicalisering te financieren. De subsidie bedroeg 40.000 euro in 2014²³ en à 60.000 euro in 2015²⁴ en 2016²⁵.

Dankzij deze subsidie werd een van de twee projectverantwoordelijken 'Preventie van de gewelddadige radicalisering' aangeworven' (1 voltijds equivalent).

C.4.2. Uniek impulsfonds (ministerie van Binnenlandse Zaken)

In 2015 kende minister van Binnenlandse Zaken aan bepaalde gemeenten een impulsfonds toe voor de ontwikkeling van preventieprojecten gedurende de periode van één jaar (april 2016 – april 2017)²⁶. Schaarbeek kreeg een subsidie van 100.000 euro waarmee de gemeente een tweede projectverantwoordelijke kon aanwerven en verschillende projecten kon ontwikkelen²⁷.

C.4.3. Lokaal Preventie- en Buurtplan (LPBP - Gewest)

Sinds april 2017 kan de gemeente dankzij deze subsidie de tweede projectverantwoordelijke in dienst houden (1 voltijds equivalent).

²³ KB van 11 maart 2014 betreffende de toekenning van een toelage voor een veiligheids- en samenlevingscontract voor gemeenten die vroeger een veiligheids- en samenlevingscontract hadden in het kader van de implementatie van een lokaal beleid voor veiligheid en preventie voor het jaar 2014.

²⁴ KB van 20 oktober 2015 betreffende de toekenning van een toelage voor een veiligheids- en samenlevingscontract voor gemeenten die vroeger een veiligheids- en samenlevingscontract hadden in het kader van de implementatie van een lokaal beleid voor veiligheid en preventie voor het jaar 2015.

²⁵ KB van 9 november 2016 betreffende de toekenning van een toelage voor een veiligheids- en samenlevingscontract voor gemeenten die vroeger een veiligheids- en samenlevingscontract hadden in het kader van de implementatie van een lokaal beleid voor veiligheid en preventie voor het jaar 2016.

²⁶ AR du 9 novembre 2015 relatif à la mise en œuvre d'une politique d'impulsion unique en vue de projets pilotes visant à maîtriser la radicalisation violente et à lutter contre le radicalisme.

²⁷ De opleiding van de DSPP/Preventie van gewelddadige radicalisering, de organisatie van een opleiding voor de leden van het platform 'Preventie van gewelddadige radicalisering', de ondersteuning van de oprichting van twee "Mothers schools", de organisatie van een conferentie-debat met Mourad Benchellali, de ondersteuning van de uitwerking van een pedagogische drager over het fenomeen (Project 'Rien à faire, rien à perdre'), de organisatie van een conferentie-debat met Rachid Benzine en de organisatie van twee voorstellingen van

C.4.4. Tabel van de uitgaven

Uitgaven voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering van 2015 tot 2017				
	2014	2015	2016	2017
Post nr. 1	10.493,29€	58.041,29€	58.041,29€	29.020,64€
Post nr. 2			3.177,61€	54.066,26€
Opleidingen 1 en 2	55,33€	94€	444,95€	2.575,78€
Opleidingen Agenten 1 ^{ste} lijn		8.893,50€	80€	
Opleidingen Agenten 2 ^{de} lijn		120,63€	540€	270€
Colloquium (Burgemeester)			1.000€	1.000€
Opleiding voor vzw's en scholen			665€	1.200€
Sensibiliseringsproject Syrië		115€		
RAFRAP		5.450€	35.150€	17.000€
Mother School				20.907€
Steun aan de families			3.044,21€	
Total	10.548,62€	72.714,42€	102.143,06€	126.039,68€

het theaterstuk "Lettres à Nour" van Rachid Benzine. Er staan ook andere acties en projecten gepland, en met name de organisatie van een opleiding over het beroepsgeheim voor de leden van het SPP en de CPMS.

D. EVOLUTIE EN TOEKOMSTIGE ORIËTERINGEN

D.1. Globale evolutie van de problematiek

D.1.1. Gewelddadig jihadisme

Op **territoriaal vlak** is het **vertrek** van jongeren en gezinnen naar Syrië stilgevallen (door de veiligheidsmaatregelen aan de grenzen, maar vooral door de territoriale militaire nederlagen van de Islamitische Staat (IS) in Syrië/Irak onder druk van de coalitietroepen). Het grote risico heeft zich verplaatst, enerzijds naar de *Home Terrorist Fighters* (HTF) (oproep tot interne *hijra*, verborgen radicalisering en oproep tot terroristische acties ter plaatse) en, anderzijds, naar het probleem van de *returnees*²⁸ (vanuit veiligheids- en humanitair standpunt). Hoewel IS vandaag zo goed als het volledige Syrische/Irakese grondgebied kwijt is, communiceerde het op **ideologisch vlak** in september II. heel duidelijk rond de mutatie naar een “archipel van kalifaten” met een heroriëntering naar een guerillastrategie (in de stijl van Al Qaeda) daar waar nog strijdersbasissen zijn (Irak-Syrië-Libanon, Egypte, de Filipijnen, Nigeria, Libië, Mali, Mauritanië, enz.), en met de verderzetting van de geglobaliseerde oproep tot terroristische acties tegen elke zogenaamde “ongelovige” maatschappij. Tegelijk is de globale aantrekkingskracht van de beweging Al Qaeda weer toegenomen. Maar in termen van aantrekkingskracht naar jongeren toe behoudt IS het voordeel van “te vertrekken van het individu om het te brengen naar een ideologische toetreding” (het omgekeerde van Al Qaeda) door specifieke benaderingen te ontwikkelen naargelang de landen (gebaseerd op slecht functionerende sociopolitieke modellen) en de individuen (gebaseerd op de fysieke kwetsbaarheden)²⁹. Globaal genomen nemen de ideologische aantrekkingskracht van het jihadisme op de jongeren en het mobilisatievermogen (voornamelijk online en in de gevangenis) niet af.

D.1.2. Interactieve dynamiek polarisatie/radicalisering/gewelddadig extremisme

De globale geopolitieke context, die wordt gekenmerkt door groter wordende identiteitsspanningen en de opkomst van verschillende vormen van gewelddadig extremisme (met name van het type extreem rechts/blanke suprematie in de westerse maatschappijen), voedt een interactieve dynamiek tussen de polarisatie (het “wij” tegen “hen”) en de risico’s op gewelddadige radicalisering/extremisme. De **migratiestromen**, en dan in het bijzonder de aankomst van vluchtelingen uit oorlogsgebieden zoals Syrië/Irak/Libië/Somalië, versterken de polarisatie en de interactieve dynamiek polarisatie/radicalisering. Enerzijds voedt de xenofobe en populistische politieke instrumentalisering van de vluchtelingencrisis de polarisatie. Anderzijds is de propaganda van IS gericht op de angst van de bevolking in de landen van aankomst door een bevestiging dat ze “geïnfiltreerd zijn in de vluchtelingencrisis” en dat ze ook rekruteren onder de kwetsbare vluchtelingenbevolking. Bovendien maken de traumatische ervaringen van de vluchtelingen als gevolg van de gewelddadige wandaden in naam van het jihadisme in de landen van herkomst/transit hen ook bijzonder kwetsbaar voor de instrumentalisering/rekrutering (naar het voorbeeld van Duitsland waar de polarisatie rond de vluchtelingencrisis reeds heeft geleid tot geweld van extreem rechts en extreem links en waar pogingen tot

²⁸ De term ‘returnee’ drong zich op voor de benoeming van elke persoon die verbleef in de zones en grondgebieden die worden gecontroleerd door terroristische groeperingen en die terugkeerde naar Europa (in het Frans soms ook “revenant” genoemd).

²⁹ “Je rêvais d’un autre monde, l’adolescence sous l’emprise de Daesch”, Dounia Bouzar en Serge Hefez, 2017.

rekrutering door IS in vluchtelingencentra werden gemeld). Daarom moet rekening worden gehouden met de migratievariabele in de aanpak van de bestrijding van de radicalisering. *“Niet omdat het fenomeen van de migratie een volwaardig element is van de radicalisering, maar omdat het wordt geïnstrumentaliseerd door de radicale bewegingen en omdat het de extremistische discours voedt die de gemeenschappen tegen elkaar opzetten”*³⁰.

D.1.3. De toenemende kracht van de religie/overtuiging³¹

Die toenemende kracht (en van de potentiële afgeleiden) is een globale realiteit die de polarisatie voedt (tussen gelovigen en ongelovigen enerzijds en anderzijds tussen verschillende culturen met een religieuze dimensie die met elkaar in contact komen door de toenemende mix van de bevolkingsgroepen). Aansluitend bij de identitaire angst binnen de geglobaliseerde hypermoderniteit wordt de religieuze merker aangewend als structurerende identitaire ondersteuning en als ondersteuning in het zoeken naar zingeving. Het zoeken naar een identiteit en zingeving zijn gemeenschappelijk in zo goed als alle bestudeerde radicaliseringsprocessen. De toenemende macht van de religie voedt de interactieve dynamiek polarisatie/radicalisering en kruist met name het verlangen van adolescenten naar idealen en het behoren tot een groep. Het fenomeen van een plotse terugkeer naar religie (bekerings tot een religie of bekerings binnen eenzelfde religieuze traditie – ‘born again’) kunnen de instrumentalisering van de religie binnen de radicaliseringsprocessen bevorderen.

D.2. Evolutie van de wetenschappelijke analyse van de radicaliseringsprocessen en van de socio-educatieve ervaringen met preventie en re-integraties

D.2.1. Gebrek aan analyse

Rekening houdend met de tijdelijke terugval van en de behoefte aan een pluridisciplinaire benadering is de wetenschappelijke analyse van de resultaten van de preventiebenaderingen logischerwijs nog niet beschikbaar. In het bijzonder voor de tertiaire preventie bevinden de verklarende pistes zich nog in de prille beginfase en ze zijn gebaseerd op ervaringen met dringende gevallen, uitgaande van hypothesen die onderling nog maar weinig op elkaar zijn afgestemd. Het is des te moeilijker daar de realiteiten op het terrein snel veranderen (ideologische benadering, rekruteringsstrategieën, enz.). Het tekort aan onderzoek is schrijnend wat de analyse van de rol van de lokale overheden betreft, met name op het vlak van de afstemming van de infrastructuur tussen verschillende machtsniveaus of op het vlak van de afstemming tussen lokale infrastructuur voor globale en specifieke preventie van de radicalisering³².

D.2.2. Eerste pistes

Er werden echter wel al enkele belangrijke waarnemingen gedaan voor de actoren binnen de socio-educatieve preventie, en dan in het bijzonder wat de volgende vraagstukken betreft: hoe de cognitieve verandering

³⁰ Van Cutsem B., *Migration et radicalisering, défaire les présupposés*, Fiche “thema” van het Netwerk dat zich bezig houdt met extremisme en gewelddadig radicalisme van de FWB, 2017.

³¹ Het begrip religie/overtuiging verwijst naar de sociaalhistorische wetenschappelijke benadering die rekening houdt met de collectieve, materiële, symbolische en gevoelige dimensies.

³² *Radicalisation Research- Gap analysis*, RAN Research Paper, december 2017, pp.15 en 16.

opmerken voor de toetreding tot een gewelddadige extremistische ideologie? Welke actoren kunnen ter ondersteuning worden gemobiliseerd om de radicaliseringsprocessen in te dijken en om de ontwortelings-/re-integratieprocessen te ondersteunen? :

- ▶ Bevestiging dat er geen standaard profielen zijn, vandaar dat een **pluridisciplinaire benadering** absoluut noodzakelijk is. Uit studies blijkt dat de meeste betrokken jongeren uit stedelijke omgevingen komen. Een verleden dat wordt gekenmerkt door kleine delinquentie, drugs en/of stedelijk geweld en ook schoolverlating of economische problemen (werkloosheid) vormen gunstige terreinen. Vandaar de relevantie van een geïntegreerde en integrale preventiebenadering.
- ▶ De **samenzwering** (complottheorie) is een systematisch lokaas. Vandaar de consensus betreffende de noodzaak om deze problematiek zo snel mogelijk te verhelpen door de sensibilisering en opleiding rond media tijdens een eerste preventie.
- ▶ De religieuze dimensie, wanneer deze zich opvallend gaat uiten, stelt een probleem voor de actoren binnen het domein van de preventie, te meer daar de religie buiten de traditionele overdracht binnen de familie treedt en de link tussen cultuur en religie niet meer vanzelfsprekend is. Het professionele kader van de actoren en het tekort aan specifieke opleiding rond het religieuze aspect vormen een obstakel voor de aanpak ervan. Om los te komen van de binaire visie “het is de godsdienst/het heeft niets met godsdienst te maken” is de bevordering van **de sociaalhistorische benadering van de religie** een noodzaak, samen met het opbouwen van een identiteit en het zoeken naar zingeving.
- ▶ De **rol van de families** is essentieel (de ouders, de partners, de naasten in het algemeen zijn sleutelfactoren in alle voorzieningen voor onderzoek-actie, zowel wat preventie als loskoppeling/re-integratie betreft). De ondersteuning van het loskoppelingsproces (bedoeld als rouwproces voor een utopie). De cognitieve benadering kan niet zonder een emotionele benadering met een dimensie van heraanhechting (weer aansluiten bij de familiegeschiedenis om zo weer aansluiting te vinden bij de sociale geschiedenis). De meeste families moeten benaderd worden als slachtoffers (en niet als schuldigen) en als sleutelactoren binnen de preventie/loskoppeling-re-integratie³³.
- ▶ Rekening houden met de **dimensie geslacht** (met de jongeren en in de gezinnen) is niet voldoende. De dimensie keuze voor ideologisch engagement bij jonge meisjes en jonge vrouwen wordt onderschat³⁴. De genderspecificiteit van de rol van de moeders, maar ook van de vaders, in de voorzieningen voor preventie en loskoppeling/re-integratie wordt verwaarloosd.
- ▶ Het aanbod **gespecialiseerde transitionele institutionele ruimte**, gekoppeld aan het sociofamiliale terrein, dat progressief kan doorverwijzen naar de traditionele actoren op het terrein (opvoeders, psychologen, imams, leerkrachten, enz.) is ontoereikend. In het buitenland zijn verschillende experimenten lopende, soms gekoppeld aan voorafgaande ervaringen met ondersteuning van de

³³ *Steun aan de families- Benaderingen en methodes. Préventions de la radicalisering conduisant au terrorisme et à l'extrémisme violent*, Radicalisation Awareness Network (RAN EU), 2017.

³⁴ *Women in ISIS : The Rise of Female Jihadists*, Zheng C., Harvard Political Review, 18/03/2017.

ideologische loskoppeling (bijvoorbeeld in Duitsland of in het Verenigd Koninkrijk). Er is een tekort aan gespecialiseerde vaardigheden en de interventiemodellen zijn nog steeds in opbouw, met name binnen de afstemming van de samenwerkingsmechanismen en een eventuele progressieve doorverwijzing naar de directe buurtactoren. In de Federatie Wallonië-Brussel werd in januari 2017 een gespecialiseerd centrum (CAPREV) opgestart. Bepaalde gemeentes van Brussel (Brussel, Molenbeek, Anderlecht) stellen een individuele aanpak voor, maar de afstemming met CAPREV is nog vaag. De aanpak van de gemeente Schaarbeek om geen individuele opvolging voor te stellen, maar om door te verwijzen naar gespecialiseerde actoren wordt gesteund door de institutionele evolutie met het aanbod van een individuele benadering door CAPREV van de Federatie Wallonië-Brussel (rationalisering van de gespecialiseerde hulpbronnen en interventiebevoegdheden).

- De onmisbare rol die de **actoren van de burgermaatschappij** spelen wordt unaniem benadrukt, want ze beschikken over een kostbaar vertrouwens- en expertisekapitaal op het terrein, en dan in het bijzonder de verenigingen van bezorgde ouders. Maar de actoren van de burgermaatschappij die echt actief zijn op het terrein worden belemmerd door een schrijnend gebrek aan financiële steun waardoor ze hun potentieel niet ten volle kunnen ontwikkelen en ze geen minimale structurele soliditeit kunnen garanderen. Grote internationale financieringen werden vrijgemaakt (in het bijzonder van de Europese Commissie - RAN-programma's) maar deze stromen onvoldoende door tot op het terrein. De projectoproepen zijn zodanig complex dat ze ontoegankelijk worden door een gebrek aan technische vaardigheden bij de verenigingsactoren en onvoldoende inzicht in de internationale systemen.

D.3. Evolutie en waarnemingen op het Schaarbeekse terrein

D.3.1. Gelijkaardige vaststelling

De evolutie op het Schaarbeekse terrein is gelijkaardig aan de hierboven vermelde globale evolutie. In Schaarbeek is het vertrek van jongeren naar de conflictzones net als elders gestopt en de dreiging heeft zich verplaatst naar gewelddadige acties ter plaatse. Er wordt nog steeds melding gemaakt van de activiteit van haatpredikers/rekruteerders binnen de openbare ruimte en blijkbaar richten ze zich voornamelijk op jonge adolescenten. Bovendien nemen de houdingen en gevoelens van polarisatie toe, net zoals de globale evolutie die eerder werd vermeld.

D.3.2. Aanvragen voor individuele steun

De relevantie van het uitgangspunt van de Schaarbeekse benadering om in te gaan op de **individuele vragen** door ernaar te **luisteren en dan door te verwijzen naar de relevante gespecialiseerde actoren** – in plaats van een individuele opvolging voor te stellen – wordt bevestigd door de ervaring op het terrein. Deze positionering sluit ook aan bij de evolutie van de institutionele voorzieningen, in het bijzonder met de recente opstart van het gespecialiseerde centrum van de Federatie Wallonië-Brussel (CAPREV), dat de expertises centraliseert en hopelijk zal zorgen voor minder versnippering – en zelfs concurrentie – van de beschikbare hulpbronnen.

De rechtstreeks betrokken **families** (van FTF/HTF) voelen zich machteloos. Vaak worden ze sociaal verstoten in hun wijk en gemeenschap en dat ondermijnt de potentiële re-integratie en de preventie van de radicalisering van andere leden van de familie en naasten. De sociaal-psychische moeilijkheden die gepaard gaan met dergelijke situaties verergeren de familiale economische problemen (ziekte, verlies van werk, verhuis, enz.). Er zijn maar weinig families die rechtstreeks contact opnemen met de Cel Preventie van gewelddadige radicalisering. Sommige bezorgde families richten zich tot verenigingen waarmee de gemeente samenwerkt in het kader van haar preventiebeleid (zoals de vzw SAVE Belgium). De dienst RePR garandeert bovendien het

opvolgen van een aantal dossiers van rechtzoekenden. De informatie over de personen/families van Schaarbeek die rechtstreeks contact opnemen met CAPREV (gespecialiseerd centrum van de Federatie Wallonië-Brussel) is niet toegankelijk.

Veel talrijker zijn de **aanvragen van professionals** betreffende individuele gevallen die bij ons terechtkomen via de **schoolomgeving**. In het kader van een vertrouwensrelatie en aandacht voor de specifieke eigenschappen van elk geval werden acties ondernomen met positieve resultaten (met name via de doorverwijzing naar de dienst bemiddeling, de organisatie van gegroepeerde sensibiliseringsacties in het kader van het project “Rien à faire, rien à perdre”, of via de doorverwijzing naar externe gespecialiseerde verenigingen voor jongeren en gezinnen). Maar bij sommige scholen blijft er een gebrek aan vertrouwen in de gemeentelijke voorzieningen en de afstemming met preventie/politie bestaan (voornamelijk de angst dat een melding bijvoorbeeld zou leiden tot politieoperaties die vanuit een sociaaleducatief standpunt worden beschouwd als contraproductief voor de betreffende jongeren). De weinige vragen van professionals die niet gekoppeld zijn aan de schoolomgeving, zijn waarschijnlijk ook het gevolg van dit aanhoudende wantrouwen ten opzichte van de manier waarop de preventiedienst en de politie op elkaar zijn afgestemd.

D.3.3. Te weinig verspreiding van de informatie

Globaal genomen lijdt de preventie op gemeentelijk niveau nog onder een **gebrekkige circulatie van de informatie** (verticaal vanop het terrein en horizontaal tussen de betrokken gemeentelijke actoren) en onder een gebrek aan participatie/inzet van bepaalde actoren op het terrein binnen een gemeenschappelijke aanpak. De platformen voor informatie-uitwisseling zijn nuttig, maar sluiten niet volledig aan bij de behoeften aan circulatie van informatie en dynamiek wat de transversale mobilisatie betreft. Bovendien zijn de platformen voor informatie-uitwisseling waaraan de cel preventie op verschillende niveaus deelneemt vermenigvuldigd, maar hun veelzijdigheid en het gebrek aan coördinatie ondermijnen hun doeltreffendheid.

D.3.4. Potentieel voor de mobilisatie van actoren op het terrein

Op het niveau van de gemeente **wordt het mobilisatiepotentieel van de actoren op het terrein onvoldoende benut** (in termen van human resources en ervaringskapitaal). Dit geldt in het bijzonder voor de dienst van de TSR, maar ook voor het verenigingsnetwerk, zowel voor de betere opvolging op het terrein (delen van situationele informatie) als voor de ontwikkeling van relevante en gecoördineerde sociopreventieve acties.

Het eerste obstakel heeft te maken met de geschiedenis van de oprichting van de gemeentelijke cellen ter Preventie van gewelddadige radicalisering, die worden gezien als een dringende verplichting door de minister van Binnenlandse zaken en die losstaan van de geschiedenis en de kennis en ervaring van de sociopreventieve actoren op het terrein, terwijl net deze laatsten op de eerste rij staan wat de opkomst van de problematiek betreft, en wel door hun band met de betreffende jongeren en families. Het tweede obstakel heeft te maken met de moeilijkheid die de actoren ervaren om zich in te zetten voor een project met de stempel ‘radicalisering’, want ze lopen het risico gestigmatiseerd te worden door de doelgroep, wat in strijd is met hun professionele benadering. De derde moeilijkheid betreft het globale gevoel van een gebrek aan erkenning van de moeilijkheid van het werk, van de lokale integratie (met name hun kennis van de betreffende jongeren en families) en van hun engagement.

D.4. Naar een meer geïntegreerde en transversale gemeentelijke benadering: actievoorstellen

Gezien de globale evolutie waarbij de op gemeentelijke schaal waargenomen evolutie aansluit, ontstaat de noodzaak om **een meer geïntegreerde en transversale dynamiek te ondersteunen die de bestrijding van de gewelddadige radicalisering/het extremisme afstemt om de bestrijding van de polarisatie**³⁵. Deze evolutie zou kunnen leiden tot een betere operationele efficiëntie (een betere mobilisatie van de human resources en ervaringskapitalen van de actoren op het terrein) en een betere politieke coherentie (versterking van de integratie in het globale gemeentelijke preventiebeleid inzake sociale cohesie, interculturaliteit en burgerschap). Bij deze optiek van een geïntegreerde en transversale benadering sluiten de volgende voorstellen aan:

D.4.1. De cel ter Preventie van gewelddadige radicalisering herbenoemen tot Cel ter ondersteuning van de cohesie en de diversiteit, preventie van polarisatie en gewelddadig extremisme

De term radicalisering heeft zich opgedrongen in het media- en politieke gebruik. Toch blijft deze problematisch vanuit conceptueel standpunt, maar ook vanuit een politiek standpunt aangezien gewelddadig extremisme in de ogen van de publieke opinie altijd gekoppeld is aan de islam (jihadisme). Als reactie op deze dubbele moeilijkheid geven de recentere initiatieven van preventiestructuren, zoals op het niveau van de Federatie Wallonië-Brussel, de voorkeur aan de termen “gewelddadig extremisme” (waarvan het gebruik zich heeft opgedrongen in de Engelse taal). Over het algemeen en ongeacht de benaming van de structuren gaat de evolutie in de richting van de preventie van “gewelddadig extremisme” en in de richting van de afstemming op de preventie van polarisatie binnen het geheel van de socioculturele dimensies (ook via de communautaire/religieuze contactpunten). Deze evolutie sluit bovendien aan bij de aanbevelingen van de Raad van Europa en de Europese Commissie.

D.4.2. Het actiedomein van de cel uitbreiden en de adviesfunctie en transversale ondersteuning uitbreiden

Het actiedomein van de cel uitbreiden en de adviesfunctie en transversale ondersteuning uitbreiden binnen een dynamiek van dienstverlening ten voordele van alle actoren op het terrein. In lijn met het werk dat tot hiertoe werd verricht zou het actiedomein op die manier worden uitgebreid tot voorbij de huidige missies, en met een bijzondere aandacht voor constante waakzaamheid m.b.t. de evolutie van het fenomeen (lokale/globale afstemming), een betere formele en informele circulatie van informatie, compartimentering en onderlinge verbindingen tussen gemeentelijke en andere actoren op het terrein, afstemming tussen acties op lange termijn en dringende acties als reactie op specifieke punctuele situaties. De afstemming tussen acties gericht op het volledige gemeentelijke grondgebied en meer lokale doelgerichte acties moet nog worden ontwikkeld. Als we rekening houden met de socioterritoriale realiteiten, dan is het inderdaad noodzakelijk om te denken aan transversale buurtacties op schaal van de wijken.

D.4.3. Ondersteuning van ontworteling/re-integratie via de steun aan gezinnen en naasten

De ondersteuning van de individuele ‘ontworteling’ valt op zich niet onder de eerste bevoegdheid van de preventiediensten van de gemeente. Toch kan de gemeente op haar niveau ingrijpen door mee te werken aan de weerstand van de families en naasten die op haar grondgebied leven. Dit werk kan met name gebeuren in lijn met de steun aan twee lopende projecten. Enerzijds het project “Rien à faire, rien à perdre”, waarvan de tweede

³⁵ *Polarisation management manuel*, Radicalisation Awareness Network (RAN- EU), juli 2017.

fase genaamd “l’Histoire en héritage” precies gaat over de levensverhalen van naasten (ouders, broers/zussen, partners), bedoeld om ruimte te creëren voor reflexieve uitwisselingen voor families en naasten, maar ook voor sensibilisering voor een betere ondersteuning van deze families en naasten. Anderzijds kan het project “Ateliers de renforcement de la parentalité”, georganiseerd door de vzw S.A.V.E Belgium, ook bijdragen tot de ondersteuning van de weerstand van de wijken en de gemeenschappen waarin de families en naasten van personen die betrokken zijn bij de ontwortelings-/re-integratieprocessen leven.

D.4.4. Continue opleiding: hercontextualisering van de vaardigheden

Een betere mobilisering van het potentieel van de actoren op het terrein vereist in dit stadium een continue opleiding die beter aansluit bij de behoeften en professionele praktijken. Binnen dit thema gaat het om een hercontextualisering van de reeds verworven vaardigheden, om een bevordering van de decompartmentalisering van de benaderingen met respect voor de professionele omkadering van elke eenheid, om een aanmoediging van het delen van ervaringen met actoren binnen dezelfde sector, met aandacht voor de dimensie van de vragen naar identiteit en eventuele conflicten wat loyaliteit betreft waar bepaalde professionals mee te maken kunnen krijgen, en om de bevordering van figuren met een positieve identiteit onder de professionals, en om een openheid van het “glokale” aspect.

D.4.5. Van de wijk naar wereldwijd ... En omgekeerd

Het is van essentieel belang om een “glokale” transversale benadering te ontwikkelen die aangepast is aan de realiteit van de modernisering en in het bijzonder aan de realiteit van de globale hypermoderniteit van de jeugd. Met name, op basis van de realiteiten en behoeften op het terrein rekening houden met de globale dynamieken van de problematieken om relevante lokale acties te ondersteunen en om de verbindingen op het terrein op internationaal niveau te bevorderen.

Binnen deze globale benadering moet een specifieke aandacht worden besteed aan het Euro-Mediterrane perspectief, want de Mediterrane regio is belangrijk in het licht van de huidige en toekomstige belangen. Het betreft een zone met extreme lokale spanningen en tegelijk gaat het om een epicentrum van globale geopolitieke confrontatie. In die zin sluit het Euro-Mediterrane perspectief ook aan bij de noodzaak om rekening te houden met de culturele specifieke eigenschappen die gekoppeld zijn aan de meeste migratieparcours en die de specificiteit en de rijkdom uitmaken van de bevolking van de gemeente.

De afstemming tussen het lokale preventiewerk rond de polarisatie en gewelddadig extremisme enerzijds en de globale belangen (zoals oplossingen voor de conflicten, migraties, gendergelijkheid, duurzame steden, enz.) anderzijds sluit aan bij de doelstellingen van duurzame ontwikkeling (DDO-UNO).

BIJLAGE : SAMENVATTENDE TABEL VAN DE GEORGANISEERDE, LOPENDE EN GEPLANDE PROJECTEN EN ACTIES

Project / actie	Datum	Statuut	Aantal bereikte personen ³⁶
Le diagnostic du phénomène			
Stellen van de diagnose	September 2015	Gefinaliseerd	-
De opleiding, de informatie en de sensibilisering van de lokale interveniënten, de gezinnen en de burgers die te maken hebben met gewelddadige radicalisering			
De organisatie van een opleiding voor de actoren van het platform 'Preventie van de gewelddadige radicalisering'	16 november 2016	Gefinaliseerd	15 personen (verenigingen en scholen)
De ondersteuning aan de oprichting van twee "Mothers schools"	Van oktober 2016 tot oktober 2017	Lopende	Ongeveer 15-20 personen
De organisatie van een opleiding voor de actoren van het SPP	Van 2 juni tot 14 september 2015	Gefinaliseerd	85 personen
De sensibilisering van de politici voor de kwestie van de opleiding van de imams en predikers	September 2015	Gefinaliseerd	
De organisatie van een opleiding over de complottheorie	Februari 2015	Gefinaliseerd	
De organisatie van (formele en informele) informatiesessies en van	Sinds oktober 2014	Lopende	

³⁶ Voor sommige projecten of acties is de informatie niet beschikbaar.

interventies tijdens studiedagen			
De opleidingsopvolging rond het fenomeen	Sinds oktober 2014	Lopende	
De organisatie van de COPPRA-opleiding	Mei en oktober 2013	Gefinaliseerd	
De organisatie van een opleiding rond het beroepsgeheim voor de actoren van het SPP en de CPMS	2017-2018	In voorbereiding	
De uitwerking van een strategie en een communicatieplan	2017- 2018	In voorbereiding	
De promotie of de ontwikkeling van socio-preventieve acties (collectief)			
De organisatie van voorstellingen van het theaterstuk "Lettres à Nour" van R. Benzine	24 april 2017	Gefinaliseerd	Ongeveer 350 personen (+ mediapubliek)
De ondersteuning van de organisatie van een conferentie-debat met Rachid Benzine	24 maart 2017	Gefinaliseerd	60 personen
Het onthaal van de tentoonstelling "Egalité trahie"	Van mei tot juni 2016	Gefinaliseerd	
Project "Media"	Van juni 2016 tot juni 2017	Lopende	67 personen
De organisatie van 10 conferenties-debatten met Mourad Benchellali	Van maart tot mei 2016	Gefinaliseerd	Ongeveer 575 personen
Project "Radio"	2016 en 2017	Lopende	15 personen (+ radioluisteraars)
Project "kanalisering van energie via sport"	2016	Lopende	22 personen

De ondersteuning van de ontwikkeling van het project “Rien à faire, rien à perdre” (pedagogische drager rond het fenomeen) en van de promotie van het gebruik ervan	Sinds december 2015	Lopende	Ongeveer 130 personen (rechtstreekse aanvragen voor de drager) en ongeveer 1600 personen (begunstigden van de animatie)
De ondersteuning van de organisatie van animaties met de drager “Rien à faire, rien à perdre” als antwoord op een specifieke noodsituatie in een school	September 2017	Gefinaliseerd	Een honderdtal jongeren
Het onthaal van de interactieve tentoonstelling “Fabrique de la démocratie”	oktober 2015	Gefinaliseerd	Ongeveer 200 personen
De sensibilisering van jongeren voor de situatie van de Syrische vluchtelingen en voor het burgerengagement	September en oktober 2015	Gefinaliseerd	Ongeveer 25 jongeren
De organisatie van een burgeractie ten voordele van de Syrische vluchtelingen	Februari 2015	Gefinaliseerd	
De sensibilisering van de jongeren voor vrije meningsuiting	2015	Gefinaliseerd	
Het voorstel om te sensibiliseren voor de gevaren van het internet en de prediking van haat op het internet	Sinds december 2014	Lopende	
Het voorstel voor sensibilisering voor terrorisme	Sinds december 2014	Lopende	
De sensibilisering van jongeren voor de gevaren van het internet	Sinds 2014	Lopende	Ongeveer 200 personen (in 2016)

De organisatie van een project rond het vraagstuk van de afkomst en de opbouw van een identiteit	2018	In opbouw	
De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken en/of die door het fenomeen getroffen werden			
De ondersteuning van de actoren op het terrein, de mensen en gezinnen die zich zorgen maken	Sinds 2015	Lopende	Ongeveer 40 personen (2016-2017)
Werken in netwerken en uitwisselen van 'goede praktijken'			
De opstelling van de werkingsregels van de LIVC	2017	Lopende	
De oprichting van een platform 'Preventie van gewelddadige radicalisering'	Sinds juni 2016	Lopende	
De oprichting van een LIVC	Sinds januari 2016	Lopende	
De uitwerking van een samenwerkingsprotocol met de politie	April 2015	Gefinaliseerd	
De oprichting van een werkgroep "radicalisering"	Sinds januari 2015	Lopende	
De organisatie van uitwisselingsvergaderingen met de Brusselse gemeentelijke projectcoördinatoren	Sinds 2015	Lopende	
De organisatie van zonale vergaderingen	Sinds 2015	Lopende	

De oprichting van een stuurcomité met de politie	Sinds 2015	Gefinaliseerd	
De deelname aan de vergaderingen van het BFPVS	Van oktober 2014 tot eind 2015	Gefinaliseerd	
De deelname aan de vergaderingen en het platform van het BOPV en het Gewest	Sinds oktober 2014	Lopende	
De deelname aan de vergaderingen van de Eenheid Radicalisering van de FOD Binnenlandse Zaken	Sinds oktober 2014	Lopende	
De deelname aan het Europese project PRACTICES H2020	Sinds mei 2017	Lopende	
De deelname aan het denkwerk rond de oprichting van een EUROMED-netwerk van actoren op het terrein	Sinds juli 2017-2018	Lopende	

